

St.prp. nr. 65

(1999-2000)

Om reindrifftsavtalen 2000-2001, om
dekning av kostnader vedrørende
radioaktivitet i reinkjøtt, og om
endringer i statsbudsjettet for 2000

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 19. mai 2000, god-
kjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om reindrifftsavtalen 2000/2001 og om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2000.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindrifften* (St.prp. nr. 66 (1992-93)) og ga Landbruksdepartementet fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsnaeringen.

Inneværende reindrifftsavtale har en bevilgning på 80,0 mill. kroner over statsbudsjettets kap. 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen*. Dette beløp er ført opp i vedtak om Landbruksdepartementets budsjett for 2000 under kap. 1151 (St.prp. nr.1 (1999-2000)).

Den 16. desember 1999 innledet partene i henhold til hovedavtalen forhandlinger om reindrifftsavtale for 2000/2001, og kom til enighet om ny avtale i avsluttende forhandlingsmøte den 7. april 2000. Avtalen gjelder for perioden 01.07.2000 - 30.06.2001. Det ble videre drøftet finansiering av tiltak mot radioaktiv forurensning av reinkjøtt som er gjennomført i slaktesesongen 1999/2000, samt foreløpig finansiering for slaktesesongen 2000/2001. Det ble også avtalt finansiering av ekstraordinær støtte til driftsenheter i Troms, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområder etter flere år med tap, bl.a. på grunn av rovdyr. Det ble i forhandlingene om reindrifftsavtalen for 1999/2000 lagt vekt på oppfølging av St.meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrift*.

Reindrifftsforhandlingene blir normalt sluttført innen utgangen av februar. På grunn av stor uenighet mellom partene om tiltak for tilpasning av reintallet til beitegrunnlaget i Finnmark ble forhandlingsprosessen i år forsinket.

Kravet fra NRL til reindrifftsavtalen 2000/2001 ble lagt fram 16. desember og hadde en total økonomisk ramme på om lag 105 mill. kroner. Dette er en økning på 25 mill. kroner i forhold til inneværende avtale. NRL mener en slik økning er nødvendig for å sikre et nødvendig inntektsgrunnlag. Til tross for en reduksjon av antall driftsenheter øker kostnadene i næringen.

Utgangspunktet for Statens forhandlingsutvalgs tilbud var at ensidig bruk av reindrifftsavtalens virkemidler for å tilpasse reintallet til beiteressursene, uten samtidig bruk av reindrifftslovens hjemler for regulering og sanksjoner, har ført til at de som er helt avhengige av tilskudd over reindrifftsavtalen bygger flokkene ned, mens andre holder et stabilt reintall eller bygger opp. Dette viser at reindrifftsavtalens virkemidler ikke alene er tilstrekkelige til å oppnå en økologisk tilpasning i distrikter med et stort misforhold mellom beiteressursene og reintallet. En slik tilpasning til beitegrunnlaget må i økende grad skje på grunnlag av reguleringshjemler i reindrifftsloven. Dette for å forplikte alle til å ta sin del av en nødvendig reduksjon av reinbestanden. I reindrifftsavtalen bør man derfor i større grad enn tidligere vektlegge inntektsfordeling og produksjonsoptimalisering, og i mindre grad tiltak rettet mot reintallstilpasning.

Statens tilbud ble lagt fram for NRL den 21. januar med en økonomisk ramme på 85 mill. kroner. I tillegg kom midler til tiltak mot radioaktivitet, samt

3,4 mill. kroner i engangsutbetaling i forbindelse med spesielle tiltak for reindrifftsenheter i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark - for å avbøte en særlig vanskelig driftssituasjon p.g.a. store og vedvarende reintap over flere år.

Ved reindrifftsforhandlingene for avtaleåret 1999/2000 inngikk partene en protokoll om tiltak for reduksjon av reintallet i de reinbeitedistrikter i Finnmark, hvor tilpasningsproblemene er størst mellom reintallet og tilgjengelige beiteressurser. Protokollen innebar at det i slaktesesongen 1999/2000 skulle gjennomføres frivillig utslakting/reintallsreduksjon etter planer utarbeidet av de aktuelle reinbeitedistrikter. Dersom de frivillige tiltakene ikke ble gjennomført, skulle det innføres lovbaserte (obligatoriske) tiltak for slaktesesongen 2000/2001. Da Staten la fram sitt tilbud i januar, var det klart at den frivillige utslaktingen ikke ville føre til den forutsatte reintallsreduksjonen. Statens forhandlingsutvalg la derfor til grunn at det for slaktesesongen 2000/2001 ville bli utferdiget lovbaserte pålegg om utslakting i tråd med de forutsetninger som var lagt ved fjorårets reindrifftsforhandlinger.

I NRL1/2s tilsvaer til Statens tilbud understreket NRL at de ikke ønsket å underskrive en avtale dersom Staten fortsatt var innstilt på lovbaserte tiltak for utslakting. NRL ba samtidig om anledning til å få drøfte situasjonen med Regjeringen og Sametinget.

På bakgrunn av møter mellom representanter for Regjeringen, Sametingspresidenten m/følge og NRL fant Statens forhandlingsutvalg det nødvendig å gjøre endringer i opplegget for reintallstilpasningen i Finnmark. Etter Statens forhandlingsutvalgs oppfatning ville det ikke være mulig i kommende slaktesesong (2000/2001) å gjennomføre lovpålagt utslakting med tvangstiltak som nødvendig oppfølging fordi NRL og Sametinget gikk så sterkt imot.

På grunnlag av dette skisserte Statens forhandlingsutvalg i møte med NRL 24. og 25. februar et utgangspunkt for tilpasning av reintallet i Finnmark som bl.a. innebar at det skulle fastsettes et øvre reintall per driffts-enhet. Dette var i samsvar med tilråding fra Sametinget. Også til denne framgangsmåten hadde NRL sterke motforestillinger.

I perioden 29. februar til 3. mars ble bl.a. tilpasning av reintallet i Finnmark drøftet i Sametinget. Dette resulterte i at Sametinget meldte tilbake at det først kunne akseptere fastsetting av øvre reintall per driffts-enhet etter at øvre reintall per distrikt er fastsatt.

Et hovedproblem i årets forhandlinger har vært at NRL har gått bort fra det som i fjorårets forhandlinger er avtalt om bruk av lovbaserte tiltak for å oppnå balanse mellom beiteressursene og reintallet i Finnmark.

Regjeringen ser det imidlertid som nødvendig med en viss grad av oppslutning innen reindrifften, Sametinget og det samiske miljø for de tiltak som skal nyttes for å oppnå nødvendige tilpasninger i reintallet. Samtidig er det et stort problem at det som nå framstår som nødvendige tiltak for å sikre reindriffts-næringens framtid innen store deler av Finnmark blir framstilt som statlige overgrep mot samene og reindrifften - mot en minoritet og dennes livsgrunnlag.

Etter Statens forhandlingsutvalgs oppfatning er det heller ikke mulig å få fastsatt et øvre reintall per driffts-enhet før kommende avtaleperiode når NRL

går i mot, samt at Sametinget nå ønsker å få fastsatt et øvre antall rein per distrikt før det reguleres på driftsenhetsnivå.

På grunnlag av de nevnte forhold ble avtalepartene enige om å trekke de forhold som berører reintallsreguleringer med hjemmel i reindrifftsloven ut av forhandlingene. I den forbindelse presiserte Staten at dette arbeidet vil bli fulgt opp etter de prosedyrer som reindrifftsloven foreskriver. Videre ble det avtalt at virkemidlene med hensyn til tilpasning av reintallet i tiltaksdistriktene, skulle videreføres for slaktesesongen 2000/2001.

Reindrifftsavtalen for 2000/2001 vil ikke være tilstrekkelig for en tilpasning av reintallet til beiteressursene i Finnmark. Ressurssituasjonen gir i dag låg produktivitet med store tap. På denne bakgrunn vil Staten prioritere forberedelsen med å få fastsatt rammebetingelser for det enkelte distrikt og driftsenhet i Finnmark. Den inngåtte avtalen har en ordinær ramme på 88,0 mill. kroner. I tillegg avsettes en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet.

I tillegg til selve avtalen er det i sluttprotokollen til avtalen enighet om oppfølging på to punkter. Punkt 1 omhandler Reindrifftsforvaltningens dekning av utgifter til ressursovervåkning og punkt 2 omhandler finansiering av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt.

Som vedlegg til proposisjonen følger reindrifftsavtalen for 2000/2001, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene. Som uttrykt vedlegg til proposisjonen følger *Totalregnskap for reindrifftsnæringen* (av desember 1999) og *Ressursregnskap for reindrifftsnæringen* (av januar 2000).

2 Grunnlaget for reindrifftsforhandlingene 2000

2.1 Reindrifftspolitiske mål og retningslinjer

De mål og retningslinjer som ligger til grunn for reindrifftspolitikken er trukket opp av Regjeringen i St.meld. nr. 28 (1991-92) - *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-92). I innstillingen konkretiseres «En bærekraftig reindrift» gjennom følgende tre punkt (mål):

1. Økologisk bærekraft,
2. Økonomisk bærekraft og
3. Kulturell bærekraft.

Disse tre målene står i en innbyrdes sammenheng; Økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnlaget slik at beitebalansen sikres. I områder der det har vært overbeiting må balansen gjenopprettes. Dette for å gi næringen utviklingsmuligheter på kort og lang sikt.

Beitepotensialet må sikres ved regulering av reintallet og ved at det ikke gjøres for sterke inngrep i ressursgrunnlaget. Dette gjelder også næringens egne inngrep i form av barmarkskjøring, gjerdebygging o.l. Forhold knyttet til bl.a. god dyrehelse og god avkastning gjennom tilstrekkelig beite står særdeles sentralt.

Målsettingen forutsetter videre at det ut fra overordnede nasjonale mål om en bærekraftig utvikling, spesielt m.h.t. vern av naturens mangfold, gjennomføres en beitebruk og driftsmessig tilpasning for reindriften som skjer på naturens premisser og som bevarer og utvikler miljøkvalitet i vid forstand.

Økonomisk bærekraft forutsetter at det stilles krav om produktivitet, inntjeningsevne, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntektsfordeling. Det stiller også krav om at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som skal finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i reindriften med de markeds- og inntektsmuligheter som er tilstede. En bedre utnytting av det produksjonspotensial som ligger i en bedre flokkstruktur - kjønns-, alders- og vektmessig, samt en sterkere vektlegging av kvalitet, vil her virke positivt.

Reindriften har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk bosetting, kultur og språk. Flertallet i Næringskomitéen (jfr. Innst. S. nr. 167 (1991-92)) sier seg derfor enig med Regjeringen (jfr. St.meld. nr. 28 (1991-92)) i at *kulturell bærekraft* innebærer at man må sikre en stabil sysselsetting og inntekt i næringen. Forholdet gjelder særlig i det sør-samiske området med en spredt og tallmessig liten samisk befolkning. Stabil sysselsetting og klare rammebetingelser for den enkelte næringsutøver, gjør at reindriften vil kunne stå fram som sentral bærer av samisk kultur.

Målsettingen forutsetter at reindrifftspolitikken sees i en samepolitisk sammenheng. Sikring av næringens materielle grunnlag blir i en slik sammen-

heng en nødvendig del av en kulturell bærekraft. Næringen har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn - økonomisk, sosialt og kulturelt.

2.2 Forvaltningen av reindriftspolitikken

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning - økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlag for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser - etter Grunnloven og folkerettens regler om urbefolkninger og minoriteter, sees reindriftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindriftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi. Landbruksdepartementet er det ansvarlige fagdepartement for reindriftspolitikken, mens Kommunal- og regionaldepartementet er ansvarlig for samepolitikken generelt.

Landet er inndelt i seks reinbeiteområder - Øst-Finnmark, Vest-Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark. Retten til å utøve reindrift innenfor disse områdene er eksklusiv for den samiske befolkning. Denne samiske særretten gjelder ikke utenfor disse områdene. Slik er det i Nord-Gudbrandsdal og Valdres fire ikke-samiske reindrifter - tamreinlag, som utøver virksomheten på egne eller leide areal. Særskilt tillatelse (konseksjon) er her nødvendig.

Den sentrale Reindrifftsforvaltningen er lokalisert til Alta, og har det samlede forvaltningsansvar for reindriften i landet. Reindriftsstyret, som oppnevnes av Landbruksdepartementet og Sametinget, har en rådgivende funksjon overfor Reindrifftsforvaltningen, og også avgjørelsesmyndighet i en del saker av næringspolitisk karakter.

I hvert av de seks reinbeiteområdene er det lokale forvaltningskontor. Disse er underlagt Reindrifftsforvaltningen i Alta og ligger i Karasjok, Kautokeino, Moen i Målselv, Rognan, Snåsa og Røros. Tamreinlagene sorterer under forvaltningskontoret på Røros. For lokalforvaltningene oppnevnes det områdestyres av de respektive fylkesting og Sametinget. Også områdestyrene er tillagt avgjørelsesmyndighet i saker av næringsmessig karakter, og forvaltningskontorene er sekretariat for disse.

Hvert reinbeiteområde er videre delt inn i reinbeitedistrikt med egne styres. Distriktsstyret velges av og blant reineiere/driftsenhetsinnehaverne, og det representerer reinbeitedistriktets interesser utad samtidig som det har myndighet innad. Slik er distriktsstyrene privatrettslige representanter for sine respektive distrikter samtidig som de forvalter deler av reindrifftsavtalens og reindrifftslovens virkemidler. Beiteressursen forvaltes som en kollektiv rett innen reinbeitedistriktene. Det er til sammen 78 sommer- og helårsbeitedistrikter innen det samiske reinbeiteområdet.

Under distriktsnivået er reindriften organisert i driftsenheter. Den enkelte driftsenhet er knyttet til en ansvarlig leder og eventuelt dennes ektefelle. Nye

driftsenheter må godkjennes - «konsesjonsbehandles», mens allerede etablerte enheter kan overføres udelt til barn.

2.3 Virkemidlene i reindrifftspolitikken

2.3.1 Reindrifftsloven

I St.meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrift* ble endringer i reindrifftsloven trukket fram som en forutsetning for å få gjennomført nødvendige endringer i reindrifftspolitikken. Reindrifftsloven, slik den ble vedtatt i 1978, hadde på mange måter vist seg utilstrekkelig som et næringspolitisk virkemiddel.

Stortinget vedtok 30. januar 1996 endringer i reindrifftsloven. Som flertallet i Næringskomitéen peker på i Innst. S. nr. 233 (1995-96) gjør reindrifftsloven det nå mulig å knytte økonomiske og lovbaserte virkemidler sammen i et mer helhetlig virkemiddelsystem for å tilpasse beitetrykket, og samtidig redusere miljøproblemene knyttet til overbeiting.

Ved den revisjon av reindrifftsloven som fant sted i 1996 ble bestemmelsene som omhandler styring og forvaltning av reindriften og regulering av de interne forhold i næringen i liten grad viet oppmerksomhet. Ved dette revisjonsarbeidet konsentrerte man seg særlig om overtallighetsproblematikken i Finnmark, rettighetsforhold i sør-områdene og den samepolitiske utviklingen som tilsa at Sametinget fikk oppnevne medlemmer i reindrifftsstyret og områdestyrene. Bestemmelsene i någjeldende reindrifftslov vedrørende styring, forvaltning og interne forhold for øvrig er i det vesentlige identiske med den opprinnelige lovteksten fra 1978. På bakgrunn av de nevnte forhold nedsatte Landbruksdepartementet høsten 1998 et utvalg med mandat å gjennomgå reindrifftsloven med sikte på å revidere de bestemmelsene som gjelder styringen og forvaltningen av reindriften og regulering av de interne forhold i næringen. Det forventes at utvalget legger fram sin innstilling ved årsskiftet 2000/2001.

2.3.2 Reindrifftsavtalen

Reindrifftsavtalen er - ved siden av reindrifftsloven, det viktigste operative redskap for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen, mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund og Staten ved Landbruksdepartementet, drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i reindriften. Her har man bestemt bruken av de økonomiske virkemidler, bl.a. ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skulle bidra til at utviklingen gikk i retning av de mål som Stortinget har fastsatt.

Spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling, har stått sentralt når man har drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene på reindrifftsavtalen de senere år. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål. Her kan det nevnes at kalvelskattetilskuddet er den eneste ordning over reindrifftsavtalen som har vært med fra avtalens opprettelse, og med dette mål for øye.

Da strukturerings- og optimaliseringsprosessen i reindriften kom i gang innen Trøndelagsfylkene i 1976/1977 - som følge av den første reindrifftsavtalen, var kjøttproduksjonen 10-12 kg per rein i vårflokk - det samme som i Finn-

mark. Den senere utvikling har tatt ulike løp. Dette skyldes ikke rovdyr eller andre naturgitte forhold, men klarhet i sør og mangel på klarhet i nord med hensyn til rammebetingelsene for reindrifftsutøvelsen - reintall og antall driftsenheter innen distriktene samt høyeste reintall per driftsenhet. Dette var og er en fundamental forskjell mellom Trøndelag og Finnmark. Målet i sør var å øke avkastningen innen rammen av fastsatte reintall for driftsenhetene, mens strategien for driftsenhetene i nord var å øke avkastningen gjennom en økning av reintallet innen driftsenhetene.

Ved inngåelsen av de første reindrifftsavtalene og revisjonen av reindrifftsloven, som pågikk samtidig i tidsrommet 1976-1978, måtte man kanskje «synse» om mange sentrale spørsmål. I dag er forståelsen for de krefter og mekanismer som gjør seg gjeldende langt mer utviklet enn den gang. St. meld. nr. 28 (1991-92) - *En bærekraftig reindrift*, sammen med Stortingets behandling av denne, - Innst. S. nr. 167 (1991-92), satte reindrifftspolitikken i et bærekraftsperspektiv - økologisk, økonomisk og kulturelt.

Fra inngåelsen av den første reindrifftsavtalen og fram til i dag har mange utfordringer funnet sin løsning innen avtaleinstituttet, men man har samtidig møtt nye, og disse er nå en utfordring for avtalepartene. For Finnmark har dagens hovedproblem utspring i det forhold at lavbeiteressursene har fått utvikle seg i negativ retning, og slik gjort rammebetingelsene for næringen snevrere enn noen gang tidligere. Om dette skal kunne rettes opp, kreves det forståelse for sammenhengene mellom mål og tiltak, og også for utviklingen av virkemiddelpolitikken.

Etter St. meld. nr. 28 (1991-92) - *En bærekraftig reindrift*, har reintallstilpasning vært et tema i alle reindrifftsoppgjør og i Stortingets behandling av avtaleproposisjonen.

I Reindrifftsavtalen 1994/1995 (St. prp. nr. 32 (1993-94) - Innst. S. nr. 167 (1993-94)) ble det innført et progressivt slaktekrav som vilkår for å få produksjonstilskudd. Under Stortingets behandling av avtalen uttalte Næringskomitéen at det er

«viktig at ein i samband med tingingane om ny reindrifftsavtale legg stor vekt på å styre dei økonomiske verkemidla slik at ein får eit reintal og ein flokkstruktur som er tilpassa beitegrunnlaget. Spesielt i Finnmark har beitepresset gjennom fleire år vore stort, og det kan verte nødvendig å setje i verk ekstraordinære tiltak for å redusere reintalet. Det er viktig at næringsutøvarane aktivt følgjer opp tiltaka.»

Næringskomitéen sa seg samtidig enig i Sametingsrådets uttalelse til avtaleproposisjonen hvor det heter:

«Den ressursituasjon som næringen befinner seg i, særlig i Finnmark, gjør det nødvendig å vurdere sterke virkemiddel for å begrense reintallet pr. driftsenhet - i alle fall over en viss tid.»

Ved forhandlinger om Reindrifftsavtalen 1995/1996 (St. prp. nr. 35 (1994-95) - Innst. S. nr. 199 (1994-95)) sa NRL seg enig i at reintallet i Finnmark burde reduseres ytterligere, men at «*fastsetting av øvre reintall pr. driftsenhet ikke løser problemet med for høyt reintall i Indre Finnmark*». I stedet foreslo NRL at det ble igangsatt et «*prøveprosjekt for reduksjon av reintallet i Finnmark gjennom nedslakting av rein som ikke holder kvalitetsmål*». Partene ble enige om igangsetting i tråd med NRL1/2s forslag. Vektgrensene for de dyrekategorier

som skulle slaktes var imidlertid så låge at prosjektet ikke fikk den virkning man fra Statens side hadde håpet.

I Reindrifftsavtalen 1996/1997 (St. prp. nr. 40 (1995-96) - Innst. S. nr. 233 (1995-96)) ble prøveprosjektet videreført. Videre ble slaktekrav, vektgrenser og vilkår avtalt slik at det kunne forventes en reell effekt av prøveprosjektet.

I avtaleproposisjonen ble det fra departementets side gitt en generell vurdering av virkemiddelbruken m.h.t. reintallstilpasningen. Det ble her konkludert med at:

«Reintallet i Finnmark er redusert fra 200 600 rein i 1989 til 145 100 rein i 1995. De økonomiske virkemidlene kan tilskrives en del av årsaken til denne reduksjonen. Omleggingen i 1994 til progressive slaktekrav er en forsterking av de økonomiske virkemidlene, og det var forventet ytterligere reduksjon i reintallet. Det kan pr. dato imidlertid ikke registreres noen positiv effekt av de skjerpede (progressive) slaktekravene som ble innført fra og med slaktesesongen 1994/95. Driftsenheter med størst reintall synes å velge bort tilskuddet fordi virkemidlet synes uoppnåelig og/eller ved at det ikke betyr så mye rent økonomisk og at en av den grunn vil redusere flokken. Dette kan etter departementets vurdering være et uttrykk for at grensen nå er nådd for hva man kan oppnå av reintallsreduksjon ved hjelp av økonomiske virkemidler. Videre framover vil det derfor være nødvendig at de økonomiske virkemidlene kombineres med lovbaserte tiltak for å oppnå nødvendig reduksjon av reintallet.»

Denne vurderingen sluttet næringskomiteen seg til ved behandlingen av proposisjonen. Næringskomiteens flertall, som besto av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, sa bl.a.:

«Etter fleirtalet si mening gjer no reindrifftslova det mogeleg å knyta økonomiske og lovbaserte verkemiddel saman i eit meir heilskapleg verkemiddelsystem for å tilpassa beitetrykket, og samstundes redusera miljøproblema som knyter seg til overbeiting. Sanksjonsheimlane i reindrifftslova og stimuleringstiltaka over reindrifftsavtalen må difor i sterkare grad brukast saman, for å nå fram til større måloppnåing.

Etter fleirtalet sitt syn har Regjeringa eit klart ansvar overfor Stortinget med å utvikla og gjennomføra ein politikk som fører til berekraftig utvikling.»

I Reindrifftsavtalen 1997/1998 (St. prp. nr. 46 (1996-97) - Innst. S. nr. 233 (1996-97)) ble det ført inn to nye vilkår for å komme inn under avtalens tilskuddsordninger. Det ene var taket på 600 rein for å være berettiget produksjonstilskuddet, og det andre var at tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd ble gjort avhengig av oppnådd produksjonstilskudd.

For distrikter i Finnmark hvor reinen ikke oppnådde normal og forsvarlig vekst og vektutvikling gjennom grønnbeiteperioden, hvor bruken av lavbeitet var økologisk uforsvarlig og/eller hvor beitebruken var uhjemlet, ble det innført et tilleggskrav om utslakting for å være tilskuddsberettiget. Kravet innebar slakting av det antall simlerein som tilsvarte prosentandelen kviger og simler under henholdsvis 53 og 67 kg.

I avtaleproposisjonen heter det om dette:

«Departementet ser også omleggingen som begynnelsen på en prosess hvor reindrifftsavtalens direkte overføringer gjøres tyngre og mer

styrende. Det skal koste å ikke tilpasse seg de økonomiske ordningene. Noe forenklet kan en si at det over en periode har vært gitt tilskudd for å oppnå reintallsreduksjon. I årets reindrifftsavtale er derimot tilskuddene til de største driftsenhetene tatt bort, men ut fra samme målsetting som tidligere.»

Reindrifftsavtalen for 1997/1998 markerer en omlegging av virkemiddelpolitikken i et nytt forsøk på å følge opp Stortingets gjentatte merknader med hensyn til å nå fram til en bedre reintallstilpasning i Finnmark.

Reindrifftsavtalen 1998/1999 (St. prp. nr. 49 (1997-98) - Innst. S. nr. 224 (1997-98)) bygger videre på tidligere avtaleordninger, men signaliserer samtidig en forestående omlegging fra avtalebaserte til lovbaserte ordninger for selve reintallstilpasningen. I stedet forsterkes inntektsutjevningsprofilen ved at det progressive slaktekravet fjernes og erstattet med ett flatt produksjonskrav på 9,5 kg per rein i vårflokk innen Kautokeino og Karasjok, og 11,5 kg i de øvrige deler av landet. Innføringen av et halvt produksjonstilskudd ekstra (kr 22 500) til driftsenheter der begge ektefellene deltar aktivt i reindriften, sammen med taket på 600 rein for å være tilskuddsberettiget, markerer på samme måte en sterkere vektlegging av inntektsfordeling og kvinne- og familieaspektet ved næringen.

I avtaleproposisjonen sier Regjeringen

«at sanksjonshjemlene i reindrifftsloven og stimuleringstiltakene over reindrifftsavtalen i sterkere grad skal kunne brukes sammen for å nå fram til større måloppnåelse i reindrifftspolitikken i tida framover, ved at reindrifftslovens virkemidler (øvre reintall pr. driftsenhet, vektgrenser og ressursavgift) forutsettes tatt i bruk for å regulere reintallet i driftsenhetene med mer enn 600 rein.»

I en vurdering av virkemiddelsystemet for reintallstilpasningen i Finnmark gir Regjeringen uttrykk for følgende i proposisjonen om Reindrifftsavtalen 1999/2000 (St. prp. nr. 54 (1998-99) - Innst. S. nr. 206 (1998-99)):

«Gjennom de to siste avtaleårene (1997/1998 og 1998/1999) har man erfart at heller ikke disse nye tiltakene ga økonomisk incitament for de største driftsenhetene til å tilpasse seg tilskuddsordningene med krav om reintallsreduksjon. Det har derimot skjedd en omfordeling av reinbestanden ved at driftsenheter som er økonomisk avhengige av overføringene innordner seg avtaleverket og reduserer, mens reduksjonen fra disse «spises opp» av de driftsenheter som har «meldt seg ut» av avtalen. Slik har ensidig bruk av reindrifftsavtalens virkemidler, - uten bruk av reindrifftslovens regulerings- og sanksjonshjemler, ledet til at de som har vært helt avhengig av tilskuddene over reindrifftsavtalen bygger reinflokken ned, mens andre holder stillingen og bygger opp. De som har råd til å velge bort de økonomiske virkemidlene, og som derved ikke lar seg regulere gjennom avtalen, taper også, men da på sikt ved at reintallet opprettholdes og beitepotensialet innen lavbeitene holdes nede.»

Under fjorårets forhandlinger kom partene fram til en protokoll om reintallstilpasning for tiltaksdistriktene i Finnmark hvor:

«Tiltaksdistrikt defineres som distrikt hvor gjennomsnittsvekten for voksne simler (2 1/2 år og eldre) i en eller flere beitegrupper er min-

dre enn 72 kg i gjennomsnitt for veiinger foretatt de tre siste år (veieperioden forutsettes å gå fra 1/9 til 1/12).»

Enighet om protokollen bygger på at følgende tiltak skulle gjennomføres for sesongene 1999/2000 og 2000/2001:

- Tilskudd til innløsning av driftsenheter.
- Forsering av arbeidet med fastsetting av ny distriktsinndeling og nye beitetider i Finnmark.
- Lovhjemlet fastsetting av alders- og kjønnsbestemte vektgrenser for slaktesesongen 1999/2000.
- Planer utarbeidet av distriktsstyrene for gjennomføringen av utslakting i sesongen 1999/2000. Dersom plan ikke kom i stand, eller utslakting ikke skjedde i henhold til plan, skal utslaktingen iverksettes i sesongen 2000/2001 med hjemmel i reindrifftsloven.

I avtaleproposisjonen uttrykker Regjeringen følgende:

«I den grad det er mulig er det nå også gjort forsøk på å legge til rette for at distriktene i Finnmark skal finne fram til egne ordninger for intern reintallstilpasning og reintallsfordeling uten lovbaserte pålegg. I de distrikter hvor dette ikke lykkes vil det offentlige måtte ta både ansvaret og belastningen ved å gripe inn med regulerende tiltak. Dette vil i tilfelle bli iverksatt fra slaktesesongen 2000/2001.»

I Sametingets vedtak om reindrifftsavtalen 1999/2000 (sak 18/99) sies det:

«Sametinget mener at følgende forutsetninger må legges til grunn dersom «frivillig» utslakting i «tiltaksdistriktene» ikke blir gjennomført, og utslaktingskrav blir fastsatt i forskrift:

1. øvre reintall pr driftsenhet fastsettes, dvs at man får ned «toppene»
2. hvis ikke det gir tilfredsstillende resultater, så må det foretas en prosentvis reduksjon.»

I innstillingen til Stortinget om budsjettproposisjon for 2000 (B. Innst. S. nr. 8 (1999-2000)) sier Næringskomiteén at den

«ser med bekymring på situasjonen med overbeiting, underernæring og tap av rein på Finnmarksvidda, og understreker betydningen av at nødvendige tiltak settes inn der en reduksjon av reintallet ikke oppnås gjennom frivillige og avtalte ordninger innen distriktene, og komiteen viser også til proposisjonen om årlig reindrifftsavtale og Stortingets behandling av denne.»

På dette grunnlag ble det i årets reindrifftsforhandlinger fra Statens side lagt opp til at det skulle gjennomføres lovpålagte krav om utslakting i slaktesesongen 2000/2001. Som et resultat av den forhandlingsprosess som det er redegjort for i kap.1 ble de forhold som gjelder reintallsreguleringer med hjemmel i reindrifftsloven trukket ut av forhandlingene. Disse reguleringer i form av øvre reintall per distrikt og per driftsenhet vil bli fulgt opp etter de prosedyrer som loven foreskriver.

I årets reindrifftsavtale inngår dermed ikke lovbaserte tiltak for å bedre reintallstilpassningen i Finnmark. Slike tiltak vil helt og holdent bli forberedt og fremmet etter reindrifftslovens bestemmelser. Dette for å forplikte alle til å ta sin del av en nødvendig reduksjon av reinbestanden. En reduksjon av reintallet i de ulike distrikt vil ha konsekvenser. Reindrifftsavtalen vil være hoved-

Om reindrifftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000

virkemiddelet for å bøte på de problemene en økologisk basert regulering av reinbestanden skaper. Dette medfører at årets reindrifftsavtale i større grad enn tidligere har vektlagt inntektsfordeling og produksjonsoptimalisering, og i mindre grad tiltak for å tilpasse reintallet.

3 Nærmere om utviklingen i næringen

3.1 Ressurssituasjonen.

I *Ressursregnskap for reindriftsnæringen* rapporterer Reindriftssjefen årlig om forhold som knytter seg til beitegrunnlag, reintall, flokkstruktur, produksjon, tap, virkemidler, organisering, ressursfordeling og anlegg. Rapporten danner grunnlag for forvaltningens og næringens egen ressursforvaltning. I tillegg blir effekter av endringer som kommer gjennom de årlige reindriftsforhandlinger beskrevet og rapportert i forhold til målet om en bærekraftig reindrift.

Beitepotensialet setter sammen med reintallet og strukturen i vårflokkene grenser for den samlede produksjon i reindriften. I det følgende gis en oppsummering av ressurssituasjonen i næringen med utgangspunkt i disse forhold, bl.a. på bakgrunn av *Ressursregnskap for reindriftsnæringen* (januar 2000).

3.1.1 Hovedutfordringer

Utfordringene for å nå Stortingets målsetting om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift knytter seg først og fremst til arbeidet med å avbalansere reintallet til beitegrunnlaget i Finnmark, øke verdiskapingen med grunnlag i kjøtt, sikre beite- og arealgrunnlaget for næringen samt utvikle tiltak for å redusere rovdyr tapene. I samtlige reinbeiteområder sliter næringen med store rovdyr tap og med produksjonssvikt som følge. For hele det samiske reinbeiteområdet er det viktig å skape forståelse, tillit og erfaring for at reindrift kan drives uten reelle næringskonflikter med annen sedvanemessig bruk av områdene. Ordningen med konfliktforebyggende tiltak - støtte til inngjerding av dyrket areal, er et sentralt virkemiddel for å løse konfliktene mellom jordbruk og reindrift. For øvrig er utfordringene noe ulike i de seks reinbeiteområdene.

Reindriften i *Finnmark* har gjennomgått en utvikling som i hastighet ikke kan sammenlignes med andre primærnæringer. Blant annet som en følge av at næringen her ikke har historisk tradisjon og erfaring med regulering, og at forvaltningen heller ikke har klart å etablere nødvendige reguleringer, har det etter hvert oppstått en kritisk ressurssituasjon. Dette genererer nye og store utfordringer som i hovedsak er knyttet til reintallstilpasningen, overholdelse av beitegrenser og beitetider, samt bruken og fordelingen av ytterst marginale lavbeiter. Reindriften i Finnmark sliter i tillegg med låg produksjon og store tap. Tapene skyldes ikke bare rovdyr.

I samtlige områder sør for Finnmark er sikring av beitearealene mot inngrep en av de viktigste utfordringene, i tillegg til rovdyrproblematikken. Reindriften i *Troms* sliter spesielt med manglende vinterbeiter og uhensiktsmessig slakteristruktur. I *Nordland* byr oppfølgingen av den nye distriktsinndelingen på store utfordringer. For reindriften i *Sør-Trøndelag/Hedmark* er arealrettighetsspørsmål en sentral problemstilling. Dette reinbeiteområdet ligger i

ytterkanten av det samiske reindrifftsområdet, og det pågår her rettstvister med grunneiere om reinbeiteretten på privat grunn innenfor reinbeitedistrikt.

3.1.2 Beitegrunnet

Det totale reindrifftsareal i Norge er drøyt 140.000 km². Dette utgjør mer enn 40% av det samlede areal i landet, og berører rundt 140 kommuner fra Finnmark i nord til Hedmark i sør samt i Nord-Gudbrandsdalen og Valdres. Både flyttemønster og arealbruk varierer mellom områdene. Dette har i hovedsak sammenheng med ulike naturgitte forhold.

I Finnmark skjer vinterbeitingen i innlandet og sommerbeitingen ved kysten eller på øyene. Vår- og høstbeitingen skjer i hovedsak i en mellomliggende sone. I Troms skjer flyttingen oftest over korte avstander og innen samme distrikt. Reindriften i Nordland har et todelt flyttemønster. Her, i likhet med Troms, flytter noen distrikt på vinterbeite i Sverige, mens andre har sine vinterbeiter ved kysten. I Nord-Trøndelag har de fleste distrikt kystnære vinterbeiter, men det foregår også vinterbeiting i innlandet. Flyttingen i Sør-Trøndelag/Hedmark foregår i hovedsak fra barmarksbeiter i nord til vinterbeiter i sør. Tamreinlagene nytter generelt kystnære høgfjellsområder i nordvest som barmarksbeite og mer kontinentale og lågereliggende fjell- og skogsområder i sørøst som vinterbeite.

Sammenholdes de enkelte områders bruttoareal med reintallet i vårflokken, finner man store forskjeller i dyretetthet mellom områdene - fra 0,4 rein/km² i Troms og Nordland til 3 rein/km² i Vest-Finnmark. Faktorer som temperatur, nedbør, topografi og berggrunn gir grunnlag for områdevis variasjon i vekst- og vegetasjonsforhold. I Troms, Nordland og Nord-Trøndelag setter vinterbeitekapasiteten klare skranker for dyretettheten. I Sør-Trøndelag/Hedmark er det en bedre balanse mellom sommer- og vinterbeitekapasitet, og her er dyretettheten 1,6 rein/km². Den høge dyretettheten i Vest-Finnmark - 3 rein/km² uttrykker stor mistilpasning til beitegrunnet. Dyretettheten i Øst-Finnmark er til sammenligning 1,7 rein/km² - tilnærmet lik den i Sør-Trøndelag/Hedmark.

3.1.3 Menneskelige inngrep og forstyrrelser

I hovedsak utøves reindriften i marginale utmarksområder hvor reinen er prisgitt uforutsigbare værforhold og store sesongmessige variasjoner i både beitekvalitet og beitetilgang. Dette er det normale. For å kunne overleve og reproducere under slike forhold har reinen utviklet spesielle måter å tilpasse seg på. Den trekker mellom ulike beiteområder, den kan bygge opp og lagre store fettreserver og den har en helt spesiell evne i forhold til andre drøvtyggere når det gjelder å fordøye lav. Disse tilpasningene gjør samtidig reinen svært sårbar for forandringer i levemiljøet.

Reindrift er arealkrevende, både på grunn av marginale beiteområder og på grunn av reinens behov for spesielle årstidsbeiter og flytteleier mellom disse. Menneskelig virksomhet i reinbeiteland, i form av fysiske inngrep og forstyrrende aktivitet, kommer «på toppen» av de naturlige forstyrrelser fra rovdyr og insekter, som reinen alltid har måttet leve med. Ofte er de energimessige marginene så små at slike tilleggforstyrrelser kan få fatale konsekvenser, både for dyrenes kondisjon og områdebruk. Reinen svekkes kondi-

sjonsmessig gjennom økt aktivitet - energiforbruk, og også ved redusert beitetid - energiinntak. Det samme gjelder ved tidsmessig feilbruk av årstidsbeitene.

Inngrep og forstyrrende aktiviteter har akselerert i omfang de siste tiårene. Dette har ført til varig reduksjon av arealer som reindriften har hatt til rådighet og til økte forstyrrelser for reinflokkene.

Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktivitet kan være permanent tap av det beiteland som nedbygges eller oppdyrkes samt hindringer i reinens trekk- og flytteleier. Indirekte konsekvenser kan være midlertidig tap eller redusert bruk av omkringliggende beiteland, merarbeid for reineier og stress for reinen. Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktivitet er oftest større enn hva summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. Dette henger sammen med oppstyking av beiteområdene, som vanskelig lar seg forene med reinens behov for sammenhengende «friområder» og trekkleier. En slik fragmentering av reinbeiteland har vært, og er trolig, en av de alvorligste truslene mot reindriften arealgrunnlag.

Reindriften selv påvirker også sitt eget beitegrunnlag i negativ retning. Dette skjer hovedsakelig ved høy beitebelastning, motorisert ferdsel på barmark og de mange gjerdesystemer.

3.1.4 Tilpasning av reintallet til beitegrunnlaget

3.1.4.1 Metoder for beitevurdering

Beitene kan vurderes ved enten å registrere beitevegetasjonen (beitekartlegging) eller ved å se reinens vekst- og vektutvikling som indikator på beitets kvalitet og tilstrekkelighet. Metodene for registrering av beitevegetasjonen - beitekartlegging, kan inndeles i tre grupper; tradisjonell registrering i felt, registrering basert på flyfoto og registrering basert på satellittbilder. Registrering av reinens vekst- og vektutvikling baseres på levendevokter og slaktevekter. Til forskningsformål har f.eks. mengden nyrefett hos slaktet rein om høsten vært brukt som kondisjonsmål for reinen og som kriterium for sommerbeitets tilstrekkelighet.

3.1.4.2 Reintallstilpasning innen sommerbeitedistriktene - grønnbeitet

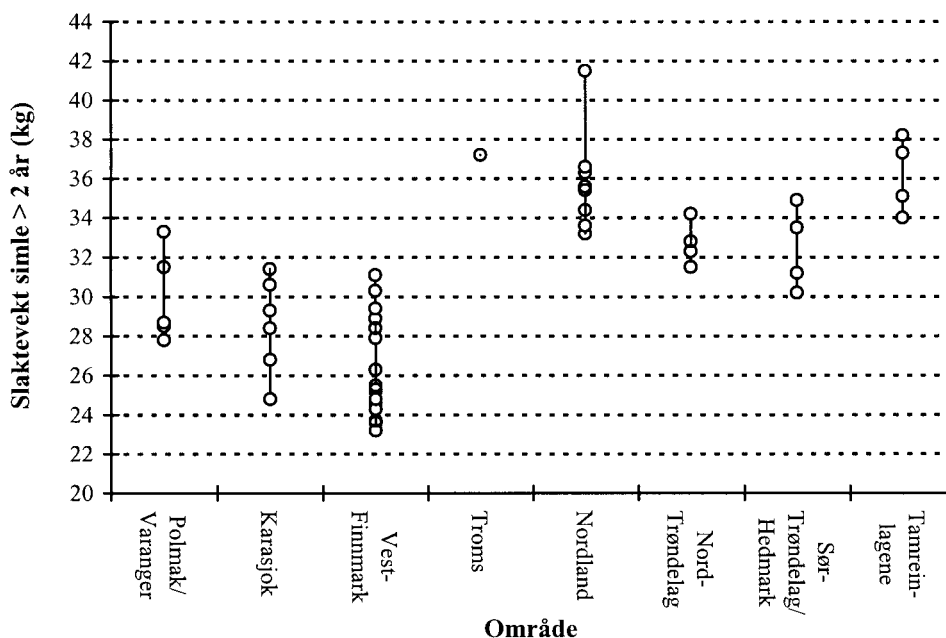
Når det gjelder spørsmål knyttet til sommerbeitene - den grønne vegetasjonen, har *Reindrifftsforvaltningen* og *NORUT informasjonsteknologi* i samarbeid vist at reinens vekst- og vektutvikling gjennom denne perioden influeres mer enn dobbelt så sterkt av beitebelegget - antall rein per arealenhet, enn av beitevegetasjonen. Dette forteller at økologisk og økonomisk reintallstilpasning til sommerbeiteressursene må baseres på en direkte registrering av reinens egen kondisjon, - vekst- og vektutvikling etter sommerbeiteperioden, og ikke indirekte gjennom vegetasjonskartlegging av sommerbeitene i kombinasjon med en serie usikre anslag over stående biomasse, prosent som antas beitet og næringsverdien i dette. Der reinen oppnår normal vektutvikling gjennom sommeren og normal kondisjon om høsten, er også reintallet i balanse med sommerbeiteressursene. Der reinen derimot ikke oppnår normalvekt og nødvendig kondisjon før vinteren, er det overbelegg, og reintallet må ned til et nivå der vitaliteten gjenvinnes.

3.1.4.3 Reinens vekt som indikator for beitetilpasning

Både levendevekter og slaktevekter hos rein er gode indikatorer for analyse av beitetilpasningen innen sommerbeitedistriktene. Reindrifftsforvaltningen har prioritert arbeidet med innhenting av vekter fra høsten 1995, og har nå levendevekter for simler fra de fleste reinbeitedistrikt.

Vektmaterialiet viser at Nordland og Troms jevnt over har de høyeste levendevektene på simler, mens de klart lågste registreres i deler av Vest-Finnmark. Videre er det betydelige forskjeller mellom distrikt innenfor samme reinbeiteområde, og særlig i Vest-Finnmark. Her har distriktene som grenser opp mot vår- og høstbeitet («innerdistriktene») gjennomgående lågere levendevekter enn øvrige distrikt («ytterdistriktene»). Årsaken synes å være kompleks, men kan i hovedsak tilskrives forskjeller i reintetthet og driftsmessige ulikheter mellom inner- og ytterdistriktene. Driftsmessige forhold gjør det mulig for innerdistriktene å opprettholde en for høy reintetthet i forhold til tilgjengelig sommerbeiteressurs. Til en viss grad kompenseres denne ubalansen gjennom økt bruk av det felles vår- og høstbeite, men som på grunn av låg beitekvalitet gir begrenset økning i høstvektene.

Som følge av en nylig foretatt omlegging av slaktevektrapporteringen fra listeførte slakterier til Reindrifftsforvaltningen, kommer det nå inn kjønns- og aldersspesifikke slaktevekter fra de fleste distrikt og tamreinlag. For voksne dyr er datamaterialet enda tynt for noen distrikt, dels på grunn av lågt slakteuttak og dels på grunn av en noe ufullstendig rapportering fra enkelte listeførte slakteriforetak. Dette gjelder spesielt Troms, hvor bare et par distrikt foreløpig er registrert, og Øst-Finnmark, hvor registreringen er ufullstendig for de fleste distrikt.

Figur 3.1 Variasjonen mellom distrikt for slaktevekter hos simler over 2 år. Hvert punkt viser gjennomsnittlig slaktevekt for det enkelte distrikt i driftsåret 1998/99. Distrikt hvor det mangler spesifiserte slaktevekter for simler over 2 år, eller hvor materialet er under 10 dyr, er utelatt.

Figur 3.1 viser at det er store geografiske forskjeller i gjennomsnittlig slaktevekt for simler. De fleste distrikt i Karasjok og Vest-Finnmark (Kautokeino)

har vesentlig lågere slaktevekter på simler enn distriktene i områdene lenger sør. Det framgår videre at den største spredningen i slaktevekter er i Vest-Finnmark, hvor de beste distriktene har slaktevekter på nivå med de dårligste distriktene i områdene sør for Finnmark.

Tidlig på 1960-tallet ble det i regi av daværende *NLVF (Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd)* og *Fylkesveterinæren for Nord-Norge* foretatt slaktevektregistreringer i mer enn halvparten av sommerbeitedistriktene i Vest-Finnmark. I tabell 3.1 er disse registreringene for varik (okser 1¹/₂ år) sammenholdt med tilsvarende registreringer fra 1998/99 for samme dyrekategori. Sammenligningen viser at dagens slaktevekt på varik er ca 3/4 av hva den var i perioden 1960/61-1963/64.

Tabell 3.1: Endring i gjennomsnittlig slaktevekt for varik (okser 1¹/₂ år) i 12 reinbeitedistrikt i Vest-Finnmark fra 1960/61 - 1963/64 til 1998/99. Distrikt hvor det mangler spesifiserte slaktevekter for varik, eller hvor materialet er under 10 dyr, er utelatt.

Reinbeitedistrikt	Gjennomsnittlig slaktevekt (kg) for varik (okser 1 ¹ / ₂ år)		Vekt 1998/99 i % av vekt
	1960/61-1963/ 64	1998/99	1960/61-1963/64
22 Fiettar	30,9	24,0	78
23 Seainnus/Návvgastat	31,9	23,1	85
26 Lákkonjárga	29,9	22,1	82
27 Joahkonjárga	25,9	21,8	83
28 Cuokcavuotna	27,9	23,8	75
29 Seakkesnjárga	28,7	23,6	72
32 Silvvetnjárga	28,4	21,4	74
33 Spalca	31,1	21,0	84
34 Ábborassa	32,9	22,1	68
35A Fávrrsorda	27,6	21,7	67
36 Cohkolat	29,7	21,7	79
39 Árdni/Gávvir	32,5	27,0	73
Gjennomsnitt	29,8	22,4	77

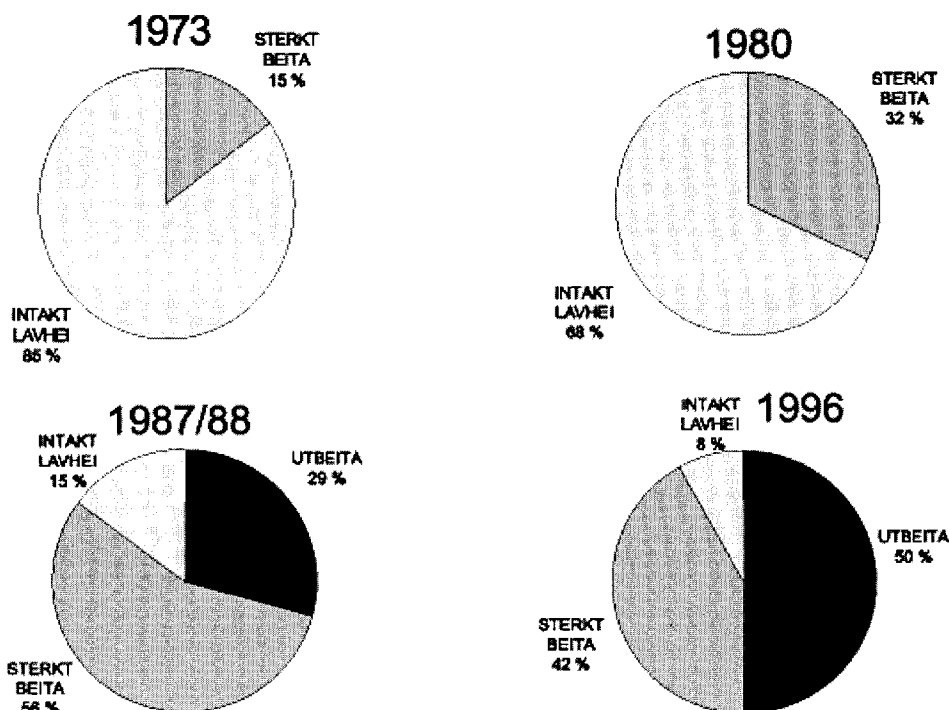
Mens gjennomsnittlig slaktevekt for kalv- 1¹/₂ år gammel rein, i reinbeiteområdene sør for Finnmark varierte fra 20,8 til 23,4 kg i 1998/99, veide varik i Vest-Finnmark - som er ett år eldre, 22,6 kg i gjennomsnitt.

3.1.4.4 Reintallstilpasning innen høst-, vinter og vårbeitedistriktene - lavbeitet

Tilpasning av reintallet til lavbeiteressursene lar seg derimot ikke måle og overvåke gjennom reinens kondisjon og vektutvikling. Lav er en flerårig vekst, og reinen vil her, gjennom en periode - etter at beiteopptaket av lav er blitt større enn årlig lavtilvekst, kunne fortsette å beite samme mengde lav som tidligere. Beitingen skjer da på «lavkapitalen», men uten at dette merkes på reinen. Derfor må man ved optimalisering av vekst- og produksjonspotensialet i lavbeitet, foreta en selvstendig registrering av dette.

Beitekartlegging ved hjelp av satellittbilder gjør det mulig å kartfeste vegetasjonsforholdene over store områder. Ved sammenligning av bilder tatt med års mellomrom får man «tidsstudier» over utviklingen innen et gitt beiteom-

råde. NORUT informasjonsteknologi har på denne måten vist at stående biomasse av lav er dramatisk redusert i Finnmark fra 1973 til 1996. Utviklingen går fram av figur 3.2.

Figur 3.2 Lavbeitenes status på Finnmarksvidda i 1973, 1980, 1987/88 og 1996

Kilde: NORUT informasjonsteknologi.

For bedre å kunne følge med i den videre utvikling innen lavbeitene i Indre Finnmark, og for samtidig å skaffe fram et solid grunnlag for framtidig forvaltning av lavbeitene, har NINA (Norsk Institutt for Naturforskning) og NORUT informasjonsteknologi, på oppdrag fra Reindriftsforvaltningen, igangsatt et omfattende overvåkningsprogram. Programmet består både av registreringer i felt (NINA) og registreringer ved hjelp av satellittbilder (NORUT).

En vekt- og kondisjonsbasert tilpasning av reintallet til beiteressursene i Finnmark - utslakting av simler som ikke holder kvalitetsmål, må i prinsippet gjennomføres i to etapper. Først i forhold til beiteressursene innen sommerbeitedistriktene, og deretter følges opp i forhold til lavbeitet. Gjennom overvåking av utviklingen i lavbeitet (jfr. fig. 3.2) vil man kunne finne at dette fortsatt har en negativ utvikling, selv om reintallet er tilpasset sommerbeitedistriktene. Ønsker man å stoppe nedbrytingen av lavmatten i indre strøk av Finnmark, eller gjenoppbygge lavbeitepotensialet i dette området, må reintallet reduseres ut over det som kreves for tilpasning til sommerbeitedistriktene. Dette kan skje ved at vektgrensene for den rein som skal kunne beite på høst- og vinterbeitene settes høyere enn det som er nødvendig for å oppnå beitebalanse innen sommerbeitedistriktene. Dette vil resultere i vektgrenser som er for «streng» i forhold til sommerbeitene, men til gjengjeld et lavbeite som

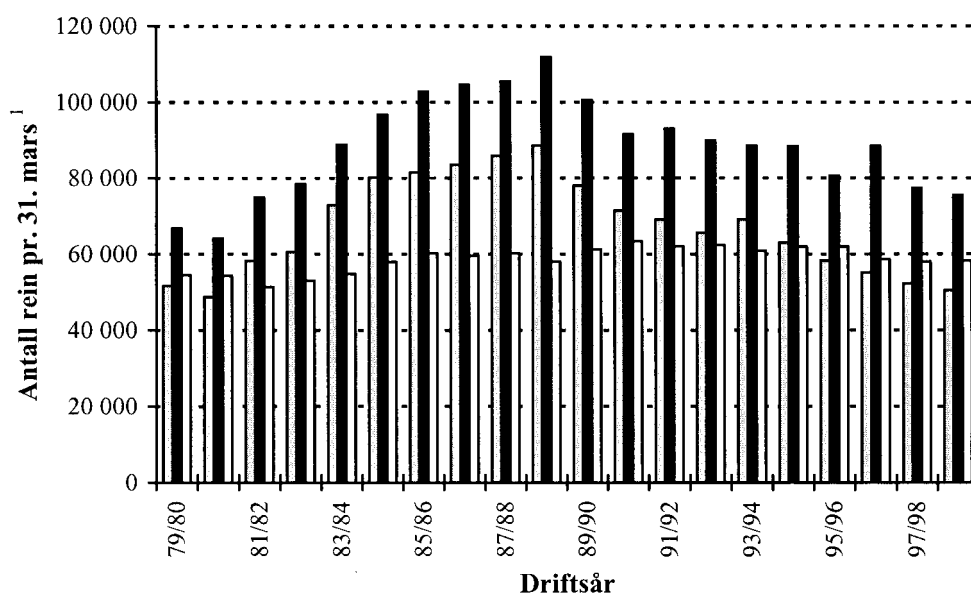
ikke brytes ytterligere ned, og en reinflokk som er i god kondisjon før vinterbeiteperioden.

3.1.4.5 Reintall, flokkstruktur, kalvetilgang og tap.

Med hjemmel i reindrifftslovens § 2 har Reindrifftsstyret regulert reintallet på distriktsnivå gjennom fastsetting av et øvre antall for de fleste sommerbeitedistrikt og for noen vinterbeitedistrikt. Hensikten med dette er å balansere forholdet mellom beiteressurs og reintall. Det settes nå i gang et arbeid for å fastsette nye øvre reintall for sommerbeitedistriktene i Finnmark. Dette vil følges opp gjennom fastsetting av øvre reintall per driftsenhet.

Driftsenhetene plikter å føre kontroll med reintallet sitt, og de skal årlig rapportere om dette til Reindrifftsforvaltningen. Gjennom offentlig kontrollerte tellinger er det avdekket systematisk underrapportering av reintall i en del distrikt. Slik underrapportering svekker reintallsoppgavene vesentlig.

I forhold til landets øvrige reindrift har reindriften i Finnmark den klart største dimensjon. Fylket har 71 % av driftsenhetene, 68 % av reintallet, og står for 57 % av reinkjøttproduksjonen. Dette forhold sammen med de betydelige mistilpasninger man har innad i næringen gjør at finnmarksreindriften er viet spesiell oppmerksomhet. I figur 3.3 er det gitt en oversikt over utviklingen i reintallet fra 1979/80 og fram til 1998/99. Materialet er spesifisert for Øst- og Vest-Finnmark, mens de øvrige områder er vist sammen. Reintallet er gitt per 31. mars - tidspunktet hvor alt slakteuttak er foretatt og før kalvingen har startet.

Figur 3.3 Reintallet ved driftsårets slutt i Finnmark og i de øvrige reindriftsområdet, perioden 1979/80 - 1998/99 (per 31. mars).

I middel for årene 1950-75 var reintallet i sum for Øst- og Vest Finnmark på ca. 80-85 000. En sterk reintallsvekst begynte på slutten av 70-tallet og kulminerte i 1989 med ca. 200 000 rein. Fra 1989 til 1999 har reintallet gått ned med ca. 35 %, men fortsatt er reinbestanden for stor i forhold til beitenes bæreevne. På 1960- og 70-tallet ble sommerbeitekapasiteten innen fylket ansett som den begrensende

faktor. Den norsk-svenske reinbeitekommisjon av 1964 framholdt 72 000 og 129 000 rein som «praktisk optimalt» for henholdsvis sommerbeitene (grønnbeitene) og høst-, vinter- og vårbeitene (lavbeitene). Fra først på 80-tallet og fram til i dag har reintallet ligget over det optimale for lavbeitene. Slik er vår-/høstbeitene, og også vinterbeitene nedslitt, - med redusert produksjonskapasitet som følge. Lavbeitene framstår derfor som nye minimumsfaktorer for reindriften i Finnmark (jfr. figur 3.2).

Ernæringsforholdene er styrende for veksten og vektutviklingen hos rein. Slik er beitetilgangen avgjørende for et tilfredsstillende produksjonsresultat. Det finnes en rekke faktorer som gjør at produksjonspotensialet i en reinflokk er knyttet opp mot vektstrukturen i simleflokken. Foruten kalvens høstvekt bestemmes også kalvingsprosenten om våren, det «naturlige» kalvetapet om våren og kalvemerkingprosenten om sommeren/høsten i stor grad av vektforholdene i simleflokken. Ved å foreta utslakting av simler som ikke holder kvalitetsmål, vil reintallet reduseres, beitebalansen opprettes, beitets ernæringstilbud forbedres og simleflokkens produktivitet økes. Med dagens kunnskap om vekst- og vektforhold hos simlekalv, kviger og simler på høsten, er målet at nedre vektgrense for disse tre aldersgruppene skal kunne settes til henholdsvis mellom 42 og 48 kg, mellom 59 og 64 kg og mellom 67 og 70 kg. Over reindriftsavtalen er det avsatt særskilte midler til vektregistrering, vektstrukturanalyse og rådgivning overfor distrikt og driftsenheter. Dette arbeidet er samtidig ledd i en prosess med å formidle relevant kunnskap om den helhetstenkning som ligger bak begrepet «en bærekraftig reindrift».

Sammen med ernæringstilbudet i beitet og vektstrukturen i simleflokken er kjønns- og aldersstrukturen i flokken avgjørende for produktiviteten i reindriften. Slik vil kjøttavkastningen på et gitt reintall kunne maksimeres ved også å øke simleandelen i vårflokken på bekostning av bukk og ett års kalver.

Tabell 3.2 viser prosentvis tilgang av kalver for de tre siste driftsår, slik som reieneierne har oppgitt dem. Kalvetilgangen refererer til fødte kalver og er gitt i % av antall simler ved driftsårets begynnelse.

I distrikt hvor reintallet er i balanse med beitegrunnet og rovdyratapene er beskjedne, vil simleandelen kunne presses opp mot 80 % og kalveandelen ned mot 20 % av reintallet i (vinter og) vårflokken. Med en slik kjønns- og aldersstruktur vil kalvetilgangen kunne bli ca. 70 % av reintallet i vårflokken - tilsvarende 87-88 % av antallet simler. For de tre siste driftsår varierte denne prosenten fra 87 til 90 for tamreinlagene (jfr. tabell 3.2).

Fram til avvenning om høsten ser man kalvene som produksjonsresultat av simlene. I en simleflokk hvor vekt- og aldersstrukturen er optimalt tilpasset, vil kjøttproduksjonspotensialet per simle og år være større enn hos noen annen kjønns- eller aldersgruppe innen reinflokken. Under marginale beiteforhold vil hanndyr som er overflødig ut fra et paringssynspunkt beslaglegge beite som har alternativt anvendelse for simler. Ved påsett av hannkalver om høsten vil kjøttproduksjonspotensialet for disse i det påfølgende år - fram til neste høst, være ca. 8-10 kg. Hannkalvene står nærmest simlene i kjøttproduksjonskapasitet. For simler forventer man minst dobbel så stor produksjon under tilfredsstillende ernæringsforhold.

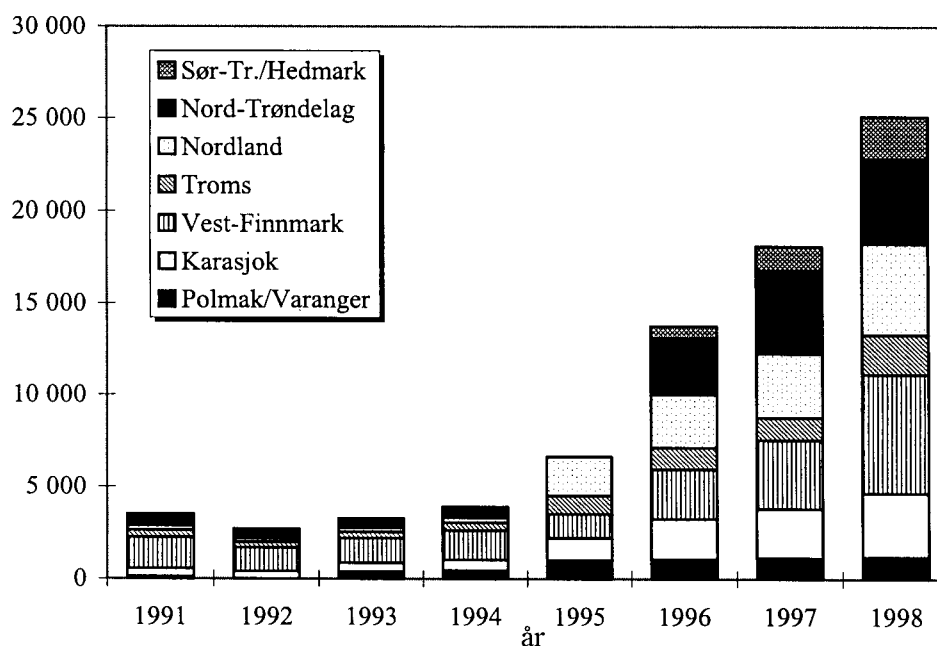
Tabell 3.2: Kalvetilgang for de siste tre driftsår beregnet i % av antall simler ved driftsårets begynnelse (per 1. april).

Område	Fødte kalver (% av simler i vårflokk)		
	96/97	97/98	98/99
Polmak/Varanger	60	72	73
Karasjok	61	65	71
Øst-Finnmark	61	68	71
Vest-Finnmark	73	65	77
Troms	69	72	85
Nordland	87	89	92
Nord-Trøndelag	93	93	94
Sør-Trøndelag/Hedmark	95	95	94
Samisk reindrift totalt	74	72	80
Tamreinlag	90	87	88
Reindrift totalt	74	73	80

Rein tapes gjennom året av ulike årsaker, som grovt kan inndeles i fire kategorier; rovdyr tap, sykdom, ulykker og andre tap (tidlig tap av kalv, tap som følge av ugunstige vær- og beiteforhold mv.). Rovdyrtapenes andel av de totale tapene har vært økende de siste årene.

St. meld. nr. 35 (1996/97), om rovviltforvaltning, danner grunnlaget for framtidens forvaltning av de store rovdynene bjørn, ulv, jerv og gaupe. I meldingen legges det opp til at det skal legges til rette for levedyktige bestander av rovdyr i sentrale leveområder.

Rein er det eneste beitedyret som ernærer seg i utmark hele året. Driftsformen gir i seg selv en økt tapsrisiko, og gjør reindriften spesielt sårbar ved en økning i rovdyrstammene. De viktigste skadegjørene på rein er gaupe, jerv og kongeørn. Resultater fra rovdyrprosjektene i Nord-Trøndelag (NINA 1994/95) viser at i et normalår med den daværende rovdyrbestanden sto rovdyr bak 64-75% av de totale tapene, og tapsprosenten var på ca. 12-13% av total antall rein i vårflokk.

Figur 3.4 Utbetalte rovdyrerstatninger til reindrifftsneringen i perioden fra 1991 til 1998 (1000 kroner).

Figur 3.4 viser utviklingen i utbetalte rovdyrerstatninger i perioden fra 1991 til 1998 totalt og fordelt på reinbeiteområder. Figuren viser at erstatningsutbetalingene hadde en bunn i 1992 på 2,6 mill. kroner og en topp i 1998 på 25,1 mill. kroner. I 1995 økte erstatningene merkbart, fra å ha ligget mellom 2,5 og 4 mill. kroner til 6,6 mill. kroner, selv om Trøndelagsfylkene ikke fikk utbetalt erstatning dette året. Dokumentasjonsandelen for rovdyr tap er låg, og det er derfor i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes. Økningen i erstatningene etter 1994 skyldes ikke alene økende rovdyr tap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjonen av tap gjennom forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for sannsynliggjorte tap. Økt fokus på rovdyr og generelt vanskeligere vilkår for reindriften, sammen med bedret skadedokumentasjon og samarbeid mellom næringsutøverne og rovviltforvaltningen, har ført til at flere søker om erstatning. I tillegg har det vært

en økning i erstatningssatsene i perioden. Det er gjort noen viktige endringer i forvaltningen som har ført til økte utbetalinger av erstatning. Gaupe kom med som erstatningspliktig art fra reindrifftsåret 1992/93 og er den største utbetalingsposten for rovvilttap til reindrifften. Det ble iverksatt nye erstatningsforskrifter fra reindrifftsåret 1996/97, og en ytterligere oppmykning av erstatningspraksis kom i 1998 med overføring av søknadsbehandlingen til fylkesmennene.

Fra tidligere å være rådgivende organ har fylkesmannen overtatt avgjørelsesmyndigheten fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) for erstatningssøknader fra reindrifften. DN er nå klageinstans. Hovedhensikten med denne endringen var å sikre en raskere saksbehandling/utbetaling, ved at den instans som har hovedansvaret for skadedokumentasjon og bestandsregistrering også skal foreta utbetalingene. Dette åpner samtidig for et nærmere samarbeid mellom Reindrifftsforvaltningen og Fylkesmannen ved behandling av søknader.

Erstatningssatsene fastsettes gjennom de priser som oppnås i de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene. Det skal gis erstatning når det er ført bevis for at skaden er voldt av gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn. Det samme gjelder når det gjennom kadaverfunn og/eller dokumentert rovdyrforekomst er sannsynliggjort at tapene skyldes disse fem rovdyrartene. Et forslag til nye erstatningsregler skal sendes på høring og vedtas i 2000 for iverksetting fra reindrifftsåret 2001/2002.

Reduksjon av flokkene som følge av rovdyr tap medfører tapte produksjon både på kort og lang sikt. På kort sikt innebærer dette tap av kjøttproduksjon i tapseåret, og på lang sikt omfatter tapet også bortfall av kalve- og kjøttproduksjon fra tapte livdyr.

På initiativ fra fylkesmannen i Nordland sammenkalte Kommunal- og Regionaldepartementet til et møte høsten 1998 hvor det ble konkludert med at den kritiske tapseutviklingen innen reindrifften i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark skulle følges opp gjennom en tiltaksplan hvor fase en er gjennomført og innebar en fordeling av 700 000 kroner til driftsenheter i Nordland som var i akutt krise. Fase to innebar gjennomgang og beregning av støttetiltak for driftsenheter som er rammet i alle fire fylker. Dette arbeidet er gjort i samarbeid mellom Reindrifftsforvaltningen, DN og fylkesmennene ut fra en gjennomgang av relevante data for perioden 1985 til 1998.

Fase tre i tiltaksplanen er en gjennomgang av mer langsiktige tiltak og samarbeid for å motvirke framtidig tapseutvikling og dempe konfliktforholdet rein-rovvilt innenfor de rammer som Stortinget har gitt. Dette arbeidet er igangsatt.

Den økonomiske delen som ligger i fase to er tenkt løst ved at Staten gir en kompensasjon på totalt 6,8 mill. kroner. Beløpet dekkes inn med 3,4 mill. kroner fra LD, 2,4 mill. kroner fra MD og 1 mill. kroner fra KRD. For LD1/2s vedkommende dekkes beløpet ved en engangsbevilgning til reindrifftsavtalen 2000/2001.

3.1.4.6 Slakteuttak og produktivitet

Tilgangen på slaktedyr er avhengig av kalvetilgangen og tap av dyr. Som tidligere vist er det store variasjoner i kalvetilgang og tap mellom reinbeiteområdene (jfr. tabell 3.2 og figur 3.4). Det er også betydelige forskjeller innad i områdene.

Utvelgelsen av slakterein med hensyn til antall og alders- og kjønnskategori er trolig den viktigste beslutning reineierne gjør. De valg som foretas vil ha følger for framtidig flokkstruktur. Ved i størst mulig grad å slakte ut de to mest tapsutsatte dyregruppene - bukk og kalv, reduseres tapene samtidig som flokkstrukturen og slakteuttaket optimaliseres.

Slakterein leveres i hovedsak gjennom slakteri, men i tillegg slaktes det rein både til eget forbruk og for privat salg. Utviklingen i prosentvis slakteuttak og totalt slaktekvantum for de siste åtte driftsår er vist i tabellene 3.3 og 3.4. Oversikten omfatter både leveranse til slakteri, privat salg og eget forbruk.

Tabell 3.3: Prosentvis slakteuttak for de åtte siste driftsårene. Uttaket er beregnet i % av reintallet ved driftsårets begynnelse. Slaktedyr til eget forbruk og privat omsetning er medregnet.

Område	Slakteuttak (% av reintallet v/ driftsårets begynnelse)							
	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99
Polmak/Varanger	57 %	55 %	44 %	38 %	42 %	26 %	34 %	37 %
Karasjok	41 %	26 %	30 %	24 %	28 %	22 %	15 %	24 %
Øst-Finnmark	46 %	35 %	35 %	29 %	33 %	23 %	22 %	29 %
Vest-Finnmark	29 %	28 %	28 %	28 %	36 %	26 %	17 %	24 %
Troms	16 %	20 %	21 %	23 %	21 %	20 %	18 %	18 %
Nordland	28 %	32 %	35 %	37 %	30 %	26 %	24 %	21 %
Nord-Trøndelag	61 %	50 %	53 %	44 %	46 %	43 %	41 %	45 %
Sør-Trøndelag/Hedmark	67 %	67 %	70 %	59 %	53 %	56 %	50 %	50 %
Samisk reindrift totalt	38 %	34 %	35 %	32 %	36 %	29 %	23 %	29 %
Tamreinlag	60 %	57 %	53 %	59 %	54 %	64 %	55 %	55 %
Reindrift totalt	39 %	35 %	36 %	33 %	37 %	30 %	25 %	30 %

Tabell 3.4: Totalt slaktekvantum for de siste åtte driftsårene. Slaktedyr til eget forbruk og privat omsetning er medregnet.

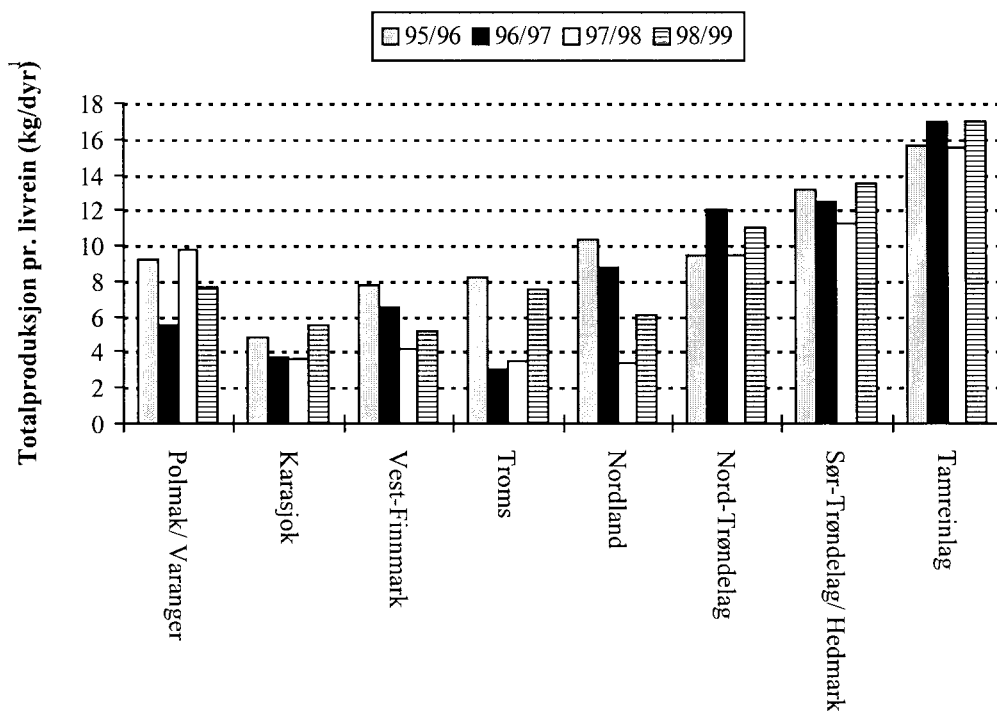
Område	Totalt slaktekvantum i driftsåret (tonn)							
	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99
Polmak/Varanger	282	270	260	246	228	148	150	172
Karasjok	428	304	352	297	330	227	165	185
Øst-Finnmark	709	575	613	544	558	375	316	356
Vest-Finnmark	602	652	649	643	818	547	407	445
Troms	53	71	66	62	66	65	35	45
Nordland	114	132	159	135	139	98	82	70
Nord-Trøndelag	213	174	201	153	158	144	136	157
Sør-Trøndelag/Hedmark	235	228	230	204	184	190	160	166
Samisk reindrift totalt	1 926	1 832	1 916	1 740	1 922	1 419	1 135	1 239
Tamreinlag	171	162	163	156	151	204	151	174
Reindrift totalt	2 097	1 994	2 079	1 897	2 073	1 624	1 286	1 412

For å beskrive produktiviteten i reindriften relateres produksjonen enten til rein i vårflokk (antall rein ved driftsårets begynnelse) eller til brutto beiteareal. «Totalproduksjonen» gir det biologiske uttrykk for produktiviteten. Foruten slakteproduksjonen i driftsåret - slakt levert til slakteri, solgt privat eller brukt i eget hushold, blir den endring som har skjedd med reintallet fra driftsårets begynnelse (1. april) til driftsårets slutt (31. mars) medregnet. Både Troms og Sør-Trøndelag/Hedmark har hatt en produktivitetsøkning siste driftsår - fra 1997/98 til 1998/99, som både skyldes økt slakteproduksjon og økning i reintallet fra driftsårets begynnelse til driftsårets slutt. Dersom et distrikt har hatt større nedgang i reintallet enn uttaket av slaktedyr, vil distriktet

Om reindriftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000

få en negativ totalproduksjon. I driftsåret 1998/99 var dette tilfelle for et par distrikt i Nordland med spesielt store rovdyrtaap.

Figur 3.5 og tabell 3.5 viser henholdsvis totalproduksjonen per rein i vårflokk og per arealenhet beite for de siste driftsårene.

Figur 3.5 Produktiviteteten de fire siste driftsår, vist som «total produksjon» per rein i vårflokk.

Tabell 3.5: Produktiviteteten de fire siste driftsår, vist som «total produksjon» per km² brutto areal.

Område	Totalproduksjon per arealenhet (kg per. km ²)		
	96/97	97/98	98/99
Polmak/Varanger	7,5	12,4	10,4
Karasjok	9,0	8,3	11,1
Øst-Finnmark	8,3	10,3	10,8
Vest-Finnmark	20,4	14,3	15,5
Troms	1,6	1,6	3,3
Nordland	3,2	1,2	2,0
Nord-Trøndelag	7,6	5,8	7,0
Sør-Trøndelag/Hedmark	20,6	18,1	21,3
Samisk reindrift totalt	9,1	7,5	8,6
Tamreinlag	34,2	28,9	25,6
Reindrift totalt	10,0	8,3	9,5

3.1.4.7 Lovbasert reintallsfastsetting

Slik forholdene har utviklet seg forvaltes større deler av beiteressursene i Finnmark i prinsippet som en allmenningsressurs med åpen adgang for et større antall reindrifftsutøvere. Dette danner grunnlag for et motsetningsfylt «spill» mellom privatinteressen på den ene side og fellesskapets interesse på den annen side. Den felles interesse ligger i å sikre et maksimalt langvarig utbytte, mens de motstridende private interessene ligger i hvordan dette utbyttet skal fordeles. Utviklingen i dette «spillet» styres ved at fordelene ved å øke egen bruk og utnyttelse av fellesressursen kun tilfaller den enkelte, mens ulempene fordeles likt på alle. På sikt vil dette «spillet» ende med ressurskrise for alle. For store deler av høst-, vår- og vinterbeitene i Finnmark er denne ressurskrisen nå et faktum.

I 1967 framholdt Den norsk-svenske reinbeitekommisjon av 1964 at 129 000 rein ville være «praktisk optimalt» for høst-, vinter- og vårbeitedistriktene i Finnmark. Ved fastsettingen av høgste reintall for reinbeitedistriktene i Finnmark - som skjedde i perioden 1984-1987, innstilte Reindrifftsforvaltningen på 137 400 rein, mens Reindrifftsstyret fattet vedtak om 175 400 rein. Etter klagebehandling ble antallet redusert, og høgste reintall fastsatt til 160 500.

Fra høgste reintall ble fastsatt og fram til i dag er det distrikt som har overskredet «reintallskvoten» sin med opptil 100 % uten at noe er gjort, fordi spørsmålet er uavklart om hvordan reduksjonen skal fordeles *mellom* driftsenhetene *innen* det enkelte distrikt. Også omfanget av den enkelte driftsenhets ressursbruk *kan* fordeles *innen* det enkelte reinbeitedistrikt på samme måte som omfanget av det enkelte distrikts ressursbruk er fordelt innen det enkelte reinbeiteområde. Etter reindrifftslovens § 2 kan områdestyret fastsette høgste antall rein per driftsenhet etter godkjenning av Reindrifftsstyret. Slik regulering er gjennomført på driftsenhetsnivå i noen distrikt innen områdene sør for Finnmark, og den har her vist seg å gi både forutsigbare og stabile rammebetingelser for næringen- og ikke minst trygghet for utøverne.

I 1991 fastsatte områdestyret i Vest-Finnmark høgste antall rein per driftsenhet innen sitt område, men vedtaket ble ikke fulgt opp av Reindrifftsstyret. Reindrifftsstyret kom imidlertid tilbake til spørsmålet i 1998 gjennom et prinsippvedtak om at områdestyrene i Finnmark nå skulle fastsette reintallskvoter for driftsenhetene. Bakgrunnen for dette var Reindrifftsstyrets bekymring for ubalansen mellom reintall og beiteressurs, særlig lavbeiteressursene, og erkjennelsen av at grensen for hva som kunne oppnås av reintallsreduksjon gjennom økonomiske virkemidler var nådd. Vedtaket i Reindrifftsstyret er ennå ikke fulgt opp av områdestyrene.

Norske Reindrifftsamers Landsforbund er sterk imot offentlig innblanding i spørsmålet om reintallsregulering og fastsetting av reintallskvoter for driftsenhetene i Finnmark, og mener at dette helt ut er et indre anliggende for det enkelte reinbeitedistrikt. På den annen side har Sametinget i alle tidligere sammenhenger framholdt nødvendigheten av at det offentlige går inn og foretar slik regulering på driftsenhetsnivå. Dette synet ligger fortsatt til grunn, men det framholdes nå at fastsetting av et øvre reintall for driftsenhetene ikke må gjøres før etter at nye øvre reintall er fastsatt for distriktene (jfr. kap.1).

I tabell 3.6 er det for de tre siste år vist antall og prosent av driftsenheter innen områdene med mer enn 600 rein ved driftsårests begynnelse, og summen av det antall rein som overskrider 600 rein per driftsenhet. Etter en ned-

gang i dette reintallet fra driftsåret 96/97 til 97/98, som i hovedsak skyldtes ekstraordinære tapsforhold, er man i driftsåret 98/99 nærmest tilbake på 96/97-nivået.

Tabell 3.6: Driftsenheter med flere rein enn 600 rein ved driftsårets begynnelse de tre siste driftsår samt totalt antall rein som overstiger «tak» på 600 rein.

Antall rein som overstiger «tak» på 600 rein	Driftsenheter med flere enn 600 rein								
(prosent)	(antall)								
	96/97	97/98	98/99	96/97	97/98	98/99	96/97	97/98	98/99
Polmak / Varanger	7	7	6	16 %	16 %	16 %	2467	2324	2883
Karasjok	4	3	3	3 %	2 %	2 %	955	840	1032
Øst-Finnmark	11	10	9	7 %	6 %	6 %	3422	3164	3915
Vest-Finnmark	25	15	23	12 %	7 %	10 %	8708	3950	7914
Troms	0	0	1	0 %	0 %	2 %	0	0	49
Nordland	3	1	1	7 %	2 %	2 %	310	68	223
Nord-Trøndelag	1	0	0	3 %	0 %	0 %	55	0	0
Sør-Trøndelag / Hedmark	2	1	1	6 %	3 %	3 %	66	106	42
Samisk reindrift totalt	42	27	35	8 %	5 %	6 %	12561	7288	12143

3.2 Den økonomiske situasjonen

Totalregnskapet for reindriftsnæringen viser hovedtrekkene i utviklingen i næringen, og gir en oversikt over de økonomiske forholdene. Det vises til tabell 3.7 som viser hovedtallene for regnskapsårene 1995-1998 og foreløpig regnskap for 1999.

Tabell 3.7: Sammendrag av reindriftens totalregnskap 1995-98 og foreløpig regnskap for 1999 (1000 kr).

	Regnskap				Foreløpig regnskap
	1995	1996	1997	1998	1999 ²
Inntekter:					
Kjøtt og biprodukter	98 619	81 649	69 043	70 390	75 420
Binæringer		1 858	2 314	2 441	3 000
Kjøre- og arbeidsinntekter	3 280	1 935	1 811	2 804	2 500
Endring i reinjordverdien	-10 521	-486	-11 302	8 866	
Erstatninger					
- tap av rein	7 516	14 713	18 396	25 555	25 640
- arealinngrep	3 442	3 826	3 318	4 142	3 800
Sum inntekter:	102 336	103 495	83 581	114 197	110 360
Kostnader:					
Kapitalslit og driftsmidler	76 093	78 627	77 244	82 146	83 000
Handel med rein	0	0	0	0	

Tabell 3.7: Sammendrag av reindrifftsens totalregnskap 1995-98 og foreløpig regnskap for 1999 (1000 kr).

Sum kostnader:	76 093	78 627	77 244	82 146	83 000
Statstilskudd:					
Ordinære tilskudd	34 215	35 806	36 877	39 972	38 380
Andre tilskudd	8 323	7 780	7 406	6 734	5 860
Ekstraordinære tilskudd			4 630	14 923	3 750
Tiltak mot radioaktivitet	6 574	3 334	3 625	3 732	3 980
Binæringer		2 730	1 826	4 205	2 900
Sum statstilskudd:	49 112	49 650	54 364	69 566	54 870
Vederlag for arbeid og kapital	75 355	74 517	60 701	101 617	82 230
Renter lånt kapital	4 623	4 913	5 589	5 013	4 800
Vederlag for arbeid og egenkapital					
- totalt (1000 kr)	70 732	69 604	55 111	96 604	77 430
- kr per årsverk	67 882	72 353	57 051	99 797	79 825
- kr per driftsenhet	113 535	119 594	95 348	166 845	131 237
Antall årsverk	1 042	962	966	968	970
Antall driftsenheter ¹	623	582	578	579	590

¹ Antall driftsenheter i samisk område er korrigert med antall årsverk for reindrift i tamreinlag.

² Foreløpig regnskap 1999 er basert på administrative anslag fra Reindrifftsforvaltningen, og er ikke behandlet i Økonomisk utvalg for reindrifftsnaeringen.

Reindrifftsforvaltningen samler hvert år inn oppgaver over totalt antall slakt, vekter og priser. Disse danner grunnlag for beregning av næringens avkastning. Oppgaver fra slakteriene danner grunnlag for beregning av offentlig godkjent slakt (antall og vekt). Gjennomsnittsprisen for reinkjøtt beregnes for den delen av kvantumet som omsettes gjennom slakteri. Det blir derved tatt hensyn til klassifiseringsresultat og omkostninger ved slaktingen. Privat bruk og omsetning regnes å ha samme verdi per kg. Samlet for hele reindrifften beregnes gjennomsnittspris ved å veie prisen i det enkelte reinbeiteområde i forhold til områdets totale kvantum.

Reintallet per 31. mars (produksjonsdyr) bygger på tall fra oppgaver til den enkelte reieneier. Endringer her kan ikke direkte sammenlignes med endringer oppgitt i totalregnskapet grunnet ulik periodisering, forskyvning i slaktetidspunkt og handel med rein. Reintallet per 1. januar er beregnet på grunnlag av reintallet per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars.

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og forskyvning av slaktetidspunkt. Ved å korrigere salgsinntektene med endringer i reinjordverdien, framkommer næringens produksjonsverdi. Endringen i dyretallet verdsettes til full slakteverdi.

Bygging av fellesgjerder i Vest-Finnmark og ressursovervåkning gir til dels betydelige arbeidsinntekter for reindrifftsutøverne. Da disse aktivitetene er direkte knyttet til reindrifften, og dessuten vil påvirke reindrifftsnaeringen, er inntektene medregnet i totalregnskapet.

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordninger som er tatt med er erstatninger fra Direktoratet for Naturforvaltning for rovvilttap, erstatninger over Reindrifftsavtalen ved omfattende tap av rein og erstatninger fra NSB for rein ihjelkjørt av tog.

Erstatninger for arealinngrep beregnes ut fra regnskap fra reinbeitedistrikt og reindrifftsfond, og anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader.

Verdien av kjøtt og biprodukter økte med 1,3 mill. kroner fra 1997 til 1998. Økningen kom som følge av en prisoppgang på kr 1,54 (+3,6 %). Slaktet kvantum er redusert med 25 tonn.

Næringsutøvernes inntekter av duodji (videreforedling av skinn, gevir m.v.), jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift er en integrert del av den samiske reindriften. Det er i stor grad kvinner som står for denne virksomheten. For å få et riktig bilde av økonomien i reindriften er det derfor viktig å få synliggjort også denne delen av næringen. Ut fra den betydning disse binæringsinntektene har for næringen, er de fra og med 1996 tatt med i totalregnskapet. Binæringsinntektene økte med 0,1 mill. kroner til 2,4 mill. kroner i 1998.

Kjøre- og arbeidsinntektene økte med 1 mill. kroner til 2,8 mill. kroner i 1998, i hovedsak som følge av økte arbeidsinntekter i forbindelse med veiinger. Videre er beregnede erstatninger for arealinngrep økt med 0,8 mill. kroner.

Sum inntekter økte med 30,6 mill. kroner (+36,6 %) fra 1997 til 1998. Endringen er i hovedsak et resultat av endringer i reinhjordverdien. I 1997 var det en negativ endring i reinhjordverdien på 11,3 mill. kroner, mens det i 1998 var en positiv endring i reinhjordverdien beregnet til 8,9 mill. kroner. Verdien av produksjonen (korrigert for endringer i reinhjordverdien) øker fra 57,7 mill. kroner i 1997 til 79,3 mill. kroner i 1998 (+37,3 %). Hvis en ser bort fra endringer i reinhjordverdien er økningen i sum inntekter fra 1997 til 1998 på 10,4 mill. kroner (11 %). Økningen kom som følge av positive endringer på samtlige inntektsposter.

Økte erstatninger for tap av rein på 7,2 mill. kroner, fra 18,4 mill. kroner i 1997 til 25,6 mill. kroner i 1998, forklarer 69,2 % av denne økningen. Endringen kommer som følge av en økning i erstattede tap.

Totale kostnader økte fra 77,2 mill. kroner i 1997 til 82,1 mill. kroner i 1998 (+10,5 %), i hovedsak som følge av en økning i driftsenhetenes kostnader på 4,9 mill. kroner (+9,1 %). Felleskostnadene økte med 0,8 mill. kroner (+4,4 %), mens tamreinlagenes kostnader er redusert med 0,8 mill. kroner (-13,4 %).

Utbetalte statstilskudd økte fra 54,4 mill. kroner i 1997 til 69,6 mill. kroner i 1998 (+28 %). Det er en økning på samtlige ordninger under statstilskudd, med unntak av andre tilskudd. Den største endringen kom på ekstraordinære tilskudd, som økte fra 4,6 mill. kroner i 1997 til 14,9 mill. kroner i 1998. Av dette er 13,2 mill. kroner ekstraordinær og skjønnsmessig støtte til driftsenheter i Troms og Finnmark etter krisevinteren 1997. De ordinære statstilskuddene økte med 3,1 mill. kroner som følge av økte utbetalinger av tilskudd til driftsenheter og tamreinlag. Økningen kan tilbakeføres til omleggingen av tilskuddsordningen, og lettelser i slaktekravene i forbindelse med krisevinteren 1997. Nivået på posten tapsforebyggende tiltak var høyt i 1997 på grunn av

økte utbetalinger i forbindelse med krisevinteren 1997. Fra 1997 til 1998 er posten redusert med 2,9 mill. kroner og utgjorde i 1998 1,5 mill. kroner.

Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet økte fra 3,6 mill. kroner i 1997 til 3,7 mill. kroner i 1998.

Tilskudd til binæringer økte fra 1,8 mill. kroner til 4,2 mill. kroner. Tilskudd til binæringer omfatter investeringstilskudd og driftstilskudd, og bygger på tilskudd til næringskombinasjoner, administrert av Samisk Utviklingsfond. Det overføres årlig midler fra Reindriftens Utviklingsfond til Samisk Utviklingsfond. Andre tilskudd reduseres med 0,7 mill. kroner som følge av reduserte utbetalinger i form av avviklingslønn.

I sum gir nevnte økninger og reduksjoner en positiv endring i resultatmålene fra 1997 til 1998, jfr. tabell 3.1. Vederlag for arbeid og egenkapital øker med 41,4 mill. kroner, fra 55,1 mill. kroner i 1997 til 96,6 mill. kroner i 1998. Dette gir et vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk på 99 797 kroner og per driftsenhet på 166 845 kroner i 1998.

Endringene i resultatmålene fra 1997 til 1998 kom i hovedsak som følge av

- endringer i reinhjordverdien,
- ekstraordinære tilskudd,
- erstatninger for tap av rein.

I foreløpig regnskap for 1999 er det regnet med økning i antall dyr levert listeført slakteri fra 43 968 rein i 1998 til 47 935 rein i 1999. Dette tilsvarer et kvantum på 1 181,5 tonn, en økning på 100,5 tonn fra 1998. Den private omsetningen er beregnet til 16 840 rein med et kvantum på 498 tonn. Slaktekvantumet i 1999 anslås på bakgrunn av dette til 1 680 tonn inkludert privat uttak. Det kalkuleres videre med en prisøkning i 1999 på 0,18 kr/kg, noe som gir en beregnet produsentpris på 44,90 kroner. Inntektene fra kjøtt og biprodukter ventes ut fra dette å ende på 75,4 mill. kroner i 1999.

Det forutsettes en mindre nedgang i overføringene til ordinære statstilskudd fra 1998 til 1999. Dette skyldes en reduksjon i overføringene til transport av dyr og tapsforebyggende tiltak samt en forskyvning av utbetalingene av distriktstilskudd. Det forutsettes en økning i utbetalingene til øvrige tilskudd til driftsenheter og tamreinlag.

Posten «andre tilskudd» omfattet i 1998 ordningen med utdanningsstipend, lærlingeordning i doudji, tilskudd til barnehager og avviklingslønn. Disse ordningene ble videreført i 1999, med en samlet utbetaling på 5,8 mill. kroner, en nedgang på 0,9 mill. kroner fra 1998.

I 1997 og 1998 ble det utbetalt ekstraordinære tilskudd på henholdsvis 4,6 mill. kroner og 14,9 mill. kroner, til driftsenheter i distrikter i Nord-Trøndelag, Troms og Finnmark som har vært rammet av ekstraordinært vanskelige driftsforhold. I foreløpig regnskap for 1999 er det utbetalt 1,6 mill. kroner på denne posten, av dette er 1,3 mill. kroner ekstraordinære kalvetilskudd til driftsenheter i Troms og Finnmark. I tillegg er det utbetalt 2,1 mill. kroner til reinbeitedistrikter i Sør-Trøndelag/Hedmark for dekning av kostnader i forbindelse med rettssaker angående reindriftsretten innenfor reinbeitedistrikt. I sum medfører dette ekstraordinære overføringer på 3,7 mill. kroner i 1999.

Ut fra forutsetningene ovenfor forventes overføringer under posten statstilskudd å komme på 54,9 mill. kroner, en nedgang på 14,7 mill. kroner fra regnskapsåret 1998.

Med de forutsetningene som er gitt ovenfor er vederlag for arbeid og kapital beregnet til 82,2 mill. kroner, en reduksjon på 19,4 mill. kroner i forhold til regnskap 1998.

Gjeldsbelastningen i 1999 forutsettes å ligge på samme nivå som tidligere. Rentenivået ligger tilsynelatende noe høyt i forhold til andre sektorer. På grunnlag av endringer i det generelle rentenivået settes renter på lånt kapital til 4,8 mill. kroner.

I sum forventes det derfor i foreløpig regnskap for 1999 en reduksjon i vederlag for arbeid og egenkapital fra 1998 til 1999 på 19,1 mill. kroner til 77,4 mill. kroner. Det forutsettes en arbeidsinnsats på 970 årsverk i 1999. Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk vil ut fra de gitte forutsetningene bli på 79 825 kroner i 1999 mot 99 797 kroner i regnskapet for 1998. Vederlag for arbeid og egenkapital per driftsenhet forventes å bli redusert fra 166 845 kroner i 1998 til 131 237 kroner i 1999.

Tabell 3.8: Totalregnskapet for 1998 etter reindriftsområde (1000 kroner).

	Pol- mak/ Varan- ger	Kara- sjok	Vest- Fin.m ark	Trom s	Nord- land	Nord- Tr.lag 1	Sør- Tr./ Hed- mark	Tam- rein- lag
Inntekter:								
Kjøtt og biprodukter	9 161	10 310	17 658	3 613	5 887	5 920	9 150	8 690
Kjøre- og arbeidsinntekter	295	668	1274	156	76	238	98	0
Binæringer	52	146	1848	321	46	18	10	0
Endring i reinhjordverdien	-134	1 746	2 932	629	682	2 614	1 174	-777
Erstatninger								
- tap av rein	1 201	3451	6 468	2 197	5 270	4 699	2 269	0
- arealinngrep	162	343	1 478	557	700	405	497	0
Sum inntekter:	10 738	16 665	31 658	7 473	12 660	13 893	13 199	7 913
Kostnader:								
Kapitalslit og driftsmidler	7 112	17 123	25 926	7 650	7 480	4 759	7 221	4 875
Handel med rein	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader:	7 112	17 123	25 926	7 650	7 480	4 759	7 221	4 875
Statstilskudd:								
Ordinære tilskudd	2 361	8 297	14 817	3 181	2 870	3 024	3 104	2 319
Andre tilskudd	255	1314	3676	675	355	178	282	0
Ekstraordinære tilskudd	0	4714	7761	748	700	1000	0	0
Binæringer	230	1249	2674	53	0	0	0	0
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	384	1572	323	1453
Sum statstilskudd:	2 846	15 574	28 927	4 657	4 309	5 773	3 708	4 771
Vederlag for arbeid og kapital	6 471	15 116	34 659	4 479	9 489	14 908	9 686	6 810
Renter lånt kapital	484	999	1461	320	490	497	677	86
Vederlag for arbeid og egenkapi- tal:								
- totalt (1.000 kr)	5988	14117	33198	4159	8999	14411	9009	6 724

Tabell 3.8: Totalregnskapet for 1998 etter reindriftsområde (1000 kroner).

- per årsverk (kr)	92 117	60 847	81 367	56 206	140 605	271 912	219 726	216 889
- per driftsenhet (kr)	136 081	110 286	153 693	81 554	214 255	400 315	290 605	-
Antall årsverk	65	232	408	74	64	53	41	31
Antall driftsenheter	44	128	216	51	42	36	31	

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per driftsenhet i Nord-Trøndelag er beregnet ut fra 36 driftsenheter. Hvis en inkluderer de to generasjonsbrukene i beregningene vil vederlag for arbeid og egenkapital per driftsenhet i 1998 bli på 379 246 kr (1997: 400 048 kr).

Det totale økonomiske resultatet for næringen samlet sett må fortsatt karakteriseres som svakt. Tabell 3.8 gjengir det økonomiske resultatet i de ulike reindriftsområder i 1998. Dette materialet viser at det fortsatt er store skjevheter i inntektsfordelingen internt i næringen. Som tidligere er lønnsomheten best i de reindriftsområdene lengst sør i landet.

Departementet vil peke på de store forskjellene i produksjonstilpasning og effektivitet i næringen. Den økonomiske og sosiale situasjonen for reineiere i store deler av de sentrale reindriftsområdene i Finnmark er fortsatt meget vanskelig. Totalregnskapet viser at de økonomiske resultatene er svært dårlige. Det er få alternative inntekts- og sysselsetningsmuligheter, noe som forverrer situasjonen i regionen og skaper risiko for ny overetablering i næringen.

Situasjonen krever at omleggingene som er iverksatt i næringen fortsetter gjennom de økonomiske virkemidlene som skal bidra til høyt slakteuttak, tidligere gjennomføring av slaktingen og satsing på utviklings- og investeringstiltak. Dette er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling i reindriftsnæringen.

3.3 Markedssituasjonen

I likhet med de fem siste år er det også i driftsåret 1999/2000 importert reinslakt og levende rein for slakting. Skrottene tas vesentlig fra Sverige og Finland, mens importen av levende rein kommer fra Finland. I tidligere år har det også vært importert rein fra Russland. Hovedhensikten med importen har vært å dekke etterspørselen i det norske markedet samt unngå de negative konsekvenser som vil følge av at reinkjøttet blir borte fra markedet i en lengre periode av året. Slik har tollregimet vært administrert med tanke på at norske forbrukere får jevn tilgang på reinkjøtt.

Tilgangen på reinkjøtt har vært god i forhold til etterspørselen, og dette har virket til at markedet har vært noe tregt. Slik har prisnoteringene ligget under målpris.

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriften et rimelig vern mot konkurrerende import. Etter samråd med Norsk Kjøtt kan Landbruksdepartementet ved Statens Landbruksforvaltning gi tillatelse til import av reinkjøtt til redusert toll (administrativ tollnedsettelse) dersom markedssituasjonen tilsier det. Tollnedsettelsen for reinkjøtt knyttes

Om reindriftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000

til reindriftsavtalens prisbestemmelser, og praktiseringen skal så langt som mulig samsvare med bestemmelsene som gjelder for varer omfattet av jordbruksavtalens målprissystem.

4 Nærmere om reindrifftsavtalen

4.1 Avtaleperiode

Den reindrifftsavtalen som nå er framforhandlet vil tre i kraft 01.07.2000 og gjelde fram til 30.06.2001.

De bevilgningsendringer som avtalen medfører foreslås innarbeidet med halvt utslag i statsbudsjettet for 2000.

4.2 Priser

Målprisen på reinkjøtt ble videreført med 54,50 kroner per kg for slaktesesongen 1999/2000. Avtalepartene skal innen 20.08.2000 fastsette målpris for reinkjøtt for slaktesesongen 2000/2001.

4.3 Utviklings- og investeringstiltak

Det ble for avtaleperioden 1999/2000 gitt en ordinær bevilgning til Reindriftens Utviklingsfond (RUF) på 32,9 mill. kroner. For avtaleperioden 2000/2001 foreslås bevilgningen satt til 38,7 mill. kroner. Dette vil gi rom for økt satsning på utvikling og investeringer i næringen. Samtidig krever ordningene med tidligpensjon og innløsning av driftsenheter økte utbetalinger. For å styrke RUF ytterligere er avtalepartene enige om å omdisponere 4 mill. kroner av overført beløp fra 1999 til 2000 på kapittel 1150 post 75 til fondet.

Markedssituasjonen for reinkjøtt har også det siste året vært i balanse. Det foreslås avsatt 0,5 mill. kroner over RUF til Markeds- og kvalitetsutvalget for reinkjøtt. Utvalget kan også søke RUF om prosjektmidler på ordinær måte.

Fra Reindriftens Utviklingsfond er partene videre enige om å avsette 5,0 mill. kroner til forskning og veiledning i 2000. Det ble avtalt at oppgavene til Reindriftens Fagråd heretter skal ivaretas av styret for RUF.

Disponibelt beløp til forskning og veiledning for 2001 vil bli avklart mellom avtalepartene før styret for RUF behandler søknadene for 2001 i desember 2000.

Tilskuddsordningene innebærer et betydelig ressursbehov i form av vekt-kontroll, årgangsmerking og tellinger. Foruten disse tiltakene benyttes det midler til innhenting av ressursdata og kontroll av beitetider. Det foreslås avsatt 5,0 mill. kroner over RUF til ressursforvaltning. Dette er det samme beløpet som ble avsatt i fjorårets avtale. Partene ble enige om at utgifter til ressursovervåkning fra RUF skal overføres til Reindrifftsforvaltningens ordinære budsjett. Dette medfører at 5 mill. kroner til ressursovervåkning overføres fra kapittel 1151 post 51 til 1147 post 01 med virkning fra 01.01. 2001.

I reindrifftsavtalen for 1998/1999 ble det åpnet for å nytte midler fra RUF til innløsning av driftsenheter der innløsning skjer etter søknad. I tiltaksdistrikter for reintallstilpasning gis det tilskudd til innløsning av driftsenheter som en integrert del av de tiltak som settes i verk. Denne ordningen videreføres, men

utvides til også å gjelde driftsenheter fra sommerbeitedistrikt med høst-, vår- og vinterbeiting innen distrikt 17, 18, 30 og 31. Styret for RUF kan begrense antall søknader som innvilges det enkelte år ut fra den finansielle situasjonen på fondet.

Partene er enige om å videreføre tidligpensjonsordning for reindriften. Ordningen bidrar til å gjøre det mulig for reindrifftsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon etter Folketrygden. Dette skal stimulere til tidligere generasjonsoverganger samt til en tilpasning i reintallet og strukturen i næringen. Ordningen er lagt opp etter det samme prinsipp som gjelder for jordbrukere, men med nødvendig tilpasning for reindriften. Ordningen forvaltes av Reindrifftsforvaltningen. Det avsettes ikke særskilte bevilgninger til ordningen, og kostnadene i avtaleåret 2000/2001 forutsettes dekket over RUF.

Det har de senere år vært bevilget midler fra RUF til Samisk Utviklingsfond (SUF) for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår som en komponent. Det avsettes også i år 2,0 mill. kroner over RUF til dette formålet. Det forutsettes at ordningen skal gjelde for hele det samiske reindrifftsområdet.

Arbeidet med å forberede reforhandling av reinbeitekonvensjonen med Sverige er i gang. Det vil være behov for å videreføre dette arbeidet også i kommende avtaleperiode. Det er avsatt 0,5 mill. kroner over RUF til arbeidet.

Avsetningen til konflikthforebyggende tiltak er lagt inn med 1,5 mill. kroner. Spesielt i de sørsamiske reindrifftsområdene er det viktig å skape forståelse, tillit og erfaring for at reindrift kan drives uten reelle konflikter med annen sedvanemessig næring. Ordningen med konflikthforebyggende tiltak, som fra 01.01.2000 administreres av SND, er et sentralt virkemiddel for å løse næringskonflikter mellom jordbruk og reindrift.

Som omtalt i kapitel 3.1.4.5 vil det bli opprettet en ordning med utbetaling av ekstraordinær støtte til tiltak for enkelte driftsenheter i Troms, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark. Kompensasjonsordningen gjelder for fire driftsår. Etterbetaling for det femte år, slik som man fikk i Nord-Trøndelag, vil innebære en ytterligere utbetaling av 1,9 mill. kroner. Under NRL1/2s styremøte den 8. august 1999 ble det fattet et vedtak som innebærer en kompensasjonsordning basert på fem år der 1,9 mill. kroner belastes eksisterende midler på RUF. Høsten 1998 ble det betalt ut 700 000 kroner til syv driftsenheter i Nordland som var i en akutt krise. Utbetalingen ble belastet RUF. På dette grunnlag ble partene enige om å belaste RUF med 1,2 mill. kroner av eksisterende midler for å få samme kompensasjonsordning som i Nord-Trøndelag reinbeiteområde.

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- kjøp av livdyr,
- gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg,
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker,
- utdanningsstipend,
- ekstra driftskostnader til reindriftstilbud i barnehager,
- markedsfremmende tiltak,
- sikring av reindriffts beiterett,
- andre praktiske tiltak innenfor reindriften, herunder transport av rein.
- gjennomføring av strategi for reintallstilpassning i tiltaksdistrikter,
- andre faglige tiltak til fremme for reindriften, herunder veiledning, kurs-

- virksomhet, beitegransking, planlegging og avlstiltak, utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene.

4.4 Organisasjonstilskudd

De store utfordringer reindrifftsneringen står overfor, fordrer en aktiv deltakelse fra neringen selv. Staten er enig med NRL i at reindrifften har en del å hente både økonomisk og i forhold til de øvrige mål i reindrifftspolitikken ved at NRL går inn med særskilt arbeid i forhold til rovdyrproblematikken og kostnadsproblematikken. På grunnlag av de nevnte forhold er tilskuddet til organisasjonsarbeid økt med 800 000 kroner - fra 4 til 4,8 mill. kroner.

4.5 Velferdsordninger

Bevilgningen til folketrygdordningen foreslås opprettholdt med 1,2 mill. kroner for kommende avtaleperiode. Ordningen innebærer at den enkelte rein-eier skal betale en avgift til Folketrygden som tilsvarer avgiften for lønns-mot-takere (7,8%). Forskjellen mellom denne avgiften og avgiften for private næringsdrivende (10,7%) blir da finansiert over reindrifftsavtalen. Bevilgningen beregnes ut fra pensjonsgivende inntekt i neringen, og midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Bevilgningen til sykepengeordningen foreslås videreført uendret med 0,6 mill. kroner i avtaleperioden 1999/2000. Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger - fra 65% til 100% av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 14 dager. Også fødselspenger dekkes med 100% av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

4.6 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det ble for avtaleåret 1999/2000 bevilget 41,3 mill. kroner til ulike kostnadssenkende tilskudd (post 75 i statsbudsjettet for 2000). For avtaleperioden 2000/2001 foreslås bevilgningen til kostnadssenkende og direkte tilskudd økt med 1,4 mill. kroner til 42,7 mill. kroner. Bevilgningen er beregnet å dekke kostnadene ved ordningene som vil gjelde i slaktesesongen 2000/2001. Nedenfor følger en omtale av forslag til fordeling på underposter for kommende avtaleperiode, samt en omtale av enkelte endringer.

Ved avsetningen er det tatt hensyn til at det i tiltaksdistrikter for reintalls-tilpasning også vil kunne bli gitt tilskudd til driftsenheter med flere enn 600 rein.

Avsetningen til *distriktstilskudd* settes til 8 mill. kroner. Distriktstilskuddet skal bidra til å gi reindrifftsutøverne økt medansvar for utviklingen av reindrifften i bærekraftig retning, herunder tapsforebyggende tiltak ved låste beiter.

Det avsettes 21 mill. kroner til ordningen med produksjonstilskudd. Satsen for tilskuddet videreføres med 50.000 kroner per driftsenhet.

Det er nødvendig å få en mer konkret kvinne- og familiepolitikk som en del av den generelle reindrifftspolitikken. I den sammenheng er det opprettet egen stilling for en kvinne- og familiekonsulent ved Reindrifftsforvaltningen. Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) bevilget 0,9 mill. kroner til formålet i 1999. På samme måte har KRD gitt tilsagn om 1 mill. kroner til formålet for 2000. For ytterligere å stimulere denne satsingen økes ektefelletillegget fra 25 000 kroner til 50 000 kroner.

Til kalveslaktetilskuddet avsettes 5 mill. kroner. Satsen for tilskuddet økes med 25 kroner fra 200 kroner til 225 kroner per kalv.

Til ordningen med *tidligslaktetilskudd* i Finnmark avsettes 2 mill. kroner for kommende avtaleperiode. Tidligslaktetilskuddet for rein i Finnmark opprettholdes med kr 10 per kg før 10. oktober innen sommerbeitedistrikt, men fjernes for perioden 10. oktober - 31. desember. For årets avtale kan kalveslakte- og tidligslaktetilskuddet i Finnmark kombineres ved at det blir gitt tidligslaktetilskudd på kr 10 per kg kalveslakt før 10. oktober innen sommerbeitedistrikt sammen med ordinært kalveslaktetilskudd.

For i størst mulig grad å ta hensyn til de mange spesielle forhold for reindriften i Troms ble det i reindrifftsavtalen 1997/98 innført en ordning med et *flatt driftstilskudd for driftsenhetene i Troms*. Dette ble utvidet i reindrifftsavtalen 1999/2000 til også å gjelde Nordland. Det avsettes 5,0 mill. kroner til ordningen for kommende avtaleperiode. Satsen for driftstilskuddet videreføres med 80.000 kroner per driftsenhet.

Bevilgningen til *frakttstilskudd* videreføres med 1,7 mill. kroner for kommende avtaleperiode.

Det vises for øvrig til vedlegg 3 til proposisjonen som viser fordelingen av avtalens ramme, og fordeling av midlene innenfor post 75 for avtaleperioden 01.07.2000 til 30.06.2001.

5 Sluttprotokollen fra reindrifftsforhandlingene

Sluttprotokollen fra forhandlingene består av to punkter.

Punkt 1 omhandler reindrifftsforvaltningens utgifter til ressursovervåkning. Partene er enige om at utgifter til ressursovervåkning som de siste to år har vært avsatt fra Reindrifftsens Utviklingsfond skal overføres til Reindrifftsforvaltningens ordinære budsjett. Dette medfører at 5 mill. kroner til ressursovervåkning overføres fra kapittel 1151 post 51 til 1147 post 01 med virkning fra 1.1.2001.

Punkt 2 omhandler kostnader ved tiltak mot radioaktiv forurensning som en følge av Tsjernobyl-ulykken, og er bygd opp etter samme modell som tidligere år. Dette innebærer at det avsettes en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet som finansieres ved en engangsbevilgning på 4,5 mill. kroner. Disposisjonsbevilgningen utløses først når partene er enige om bestemmelser m.v. for tiltakene. Bestemmelser om tiltak for slaktesesongen 2000/2001 fastsettes i god tid før slaktesesongen skal planlegges og iverksettes, og konklusjonene fra arbeidsgruppen som ble nedsatt i forbindelse med reindrifftsavtalen for 1992 legges til grunn ved utformingen av bestemmelsene.

6 Radioaktivitet

6.1 Innledning

Statens dekning av kostnader som en følge av radioaktivt nedfall etter Tsjernobylulykken har som prinsipielt utgangspunkt det vedtak som Regjeringen fattet om økonomisk skadesløshet 31. juli 1986.

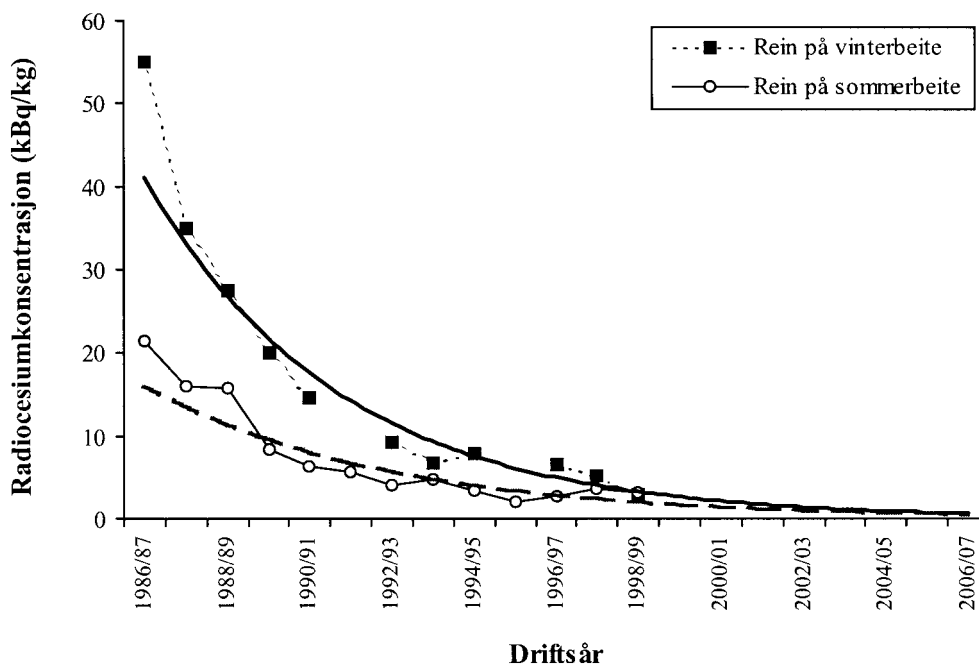
Den endelige dekningen av disse kostnadene har vært gjort etterskuddsvis, men det har de siste årene vært gitt en disposisjonsbevilgning for å gi en foreløpig dekning av kostnadene ved gjennomføringen av tiltakene, inntil den endelige finansieringen kan avklares.

6.1.1 Utviklingen av radiocesiumkonsentrasjonen i reinkjøtt

Tsjernobylulykken i april 1986 skapte spesielle problem for reindriften. Dette hadde sammenheng med reinens høge inntak av lav. Lav absorberer radioaktive stoffer fra regnvann langt mer effektivt enn andre planter. Ved at reinen er helårsbeitende og fødeopptaket derfor ikke kan kontrolleres på samme måte som for husdyr, ble reindriften hardest rammet.

Etter Tsjernobylulykken førte vindretning og nedbørsforhold til at områdene sør for Saltfjellet fikk et betydelig nedfall av radioaktivt cesium (^{134}Cs og ^{137}Cs). Cesium har ingen biologisk oppgave i kroppen, men stoffet tas opp i cellene fordi det ligner det viktige næringsstoffet kalium. Kalium er blant annet en sentral byggestein i muskulatur og blod. Dette er årsaken til at konsentrasjonen av radiocesium er spesielt høy i muskelvev.

Fra og med driftsåret 1986/87 ble radiocesiumkonsentrasjonen i levende dyr målt for hvert reinbeitedistrikt og tamreinlag i de berørte områdene. Denne første høsten lå radioaktivitetsnivået på ca. 50 kBq/kg i de områder som var hardest rammet. I dag ligger radioaktivitetsnivået på under 3,5 kBq/kg for alle distrikt og tamreinlag.

Figur 6.1 Radiocesiumkonsentrasjon (kBq/kg) i rein fra Vågå på vinter- og sommerbeite vist ved plott og trendlinjer for perioden 1986/87 - 1998/99. Trendlinjene er framskrevet til 2006/07.

Figur 6.1 viser utviklingen for radiocesiumkonsentrasjonen i rein fra Vågå gjennom perioden 1986/87 - 1998/99. Samtidig vises forskjellen i radiocesiumkonsentrasjonen i rein på sommer- og vinterbeite. Konsentrasjonen i rein på vinterbeite har gått klart ned i tidsrommet 1986/87 - 1998/99. For rein på sommerbeite har det også vært en klar nedgang, men nedgangen er mindre her enn for rein på vinterbeite. Dette viser at radiocesiumkonsentrasjonen i lav reduseres raskere enn i grønne planter. Lav har ikke røtter, og det kan derfor ikke absorbere radiocesium som er lagret i jorda. Grønne planter kan derimot ta opp radioaktive stoffer fra jordvæsken selv flere tiår etter et nedfall. Trendlinjene i figuren antyder at radiocesiumkonsentrasjonen i rein på lavbeite etterhvert vil nærme seg konsentrasjonen i rein på grøntbeite. Dette betyr at det blir cesiumkonsentrasjonen i grøntbeitet som på sikt vil forårsake radioaktiv forurensning av rein. Om noen år vil reinen derfor ikke være mer radioaktivt forurenset enn husdyr på sommerbeite.

Fra 1986 til 1994 var det ikke tillatt å omsette reinkjøtt med høyere radiocesiumkonsentrasjon enn 6,0 kBq/kg. Fra høsten 1994 ble denne tiltaksgrensen satt ned til 3,0 kBq/kg. I dag er det bare fire distrikt og ett tamreinlag som fremdeles har rein med radiocesiuminnhold over 3,0 kBq/kg i gjennomsnitt ved måling på vinterbeite. Til tross for skjerpede krav til godkjenning, kan i dag alle radioaktivitetsrammede distrikt, ved hjelp av enkle tiltak, levere kjøtt under tiltaksgrensen. I 1998/99 ble bare 1,4 tonn reinkjøtt kassert mot 545 tonn i 1986/87.

6.1.2 Tiltak for å redusere radiocesiumkonsentrasjonen i rein

I juli 1986 fattet Regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadesløs ved gjennomføringen av nødvendige skadebegrensende tiltak etter Tsjernobylulykken. På denne bakgrunn utbetaler Staten hvert år kompensasjoner til reineiere som har gjennomført tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokken. De tre sentrale tiltak for å redusere radiocesiumkonsentrasjonen i reinkjøtt har vært slakting om høsten før

reinen går over på lavbeite (tidligslakting), nedfôring og nedlegging av cesiumbindende vomtabletter (berlinerblått).

Fra høsten 1987 ble det vanlig å framskynde slaktetidspunktet for kalv. I dag er tidligslakting fremdeles det viktigste tiltaket mot radioaktiv forurensning av reinkjøtt. En forutsetning for bruk av tiltaket er at radioaktivitetsnivået i kalvene på seinsommeren ligger under tiltaksgrensen. For reineierne er det også viktig at kalvene har en tilfredsstillende slaktevekt allerede i slutten av september. Dersom reinen går opp i vekt utover høsten, vil dette være tilvekst som reineier mister ved tidligslakting. Hvor stor tilveksten er i løpet av høstmånedene avhenger av beitetilgangen og beitekvaliteten. Ved knapphet på høstbeite kan det imidlertid være en fordel med tidligslakting for å økonomisere med beitet. Dette slår positivt ut for vinteroverlevelse og reproduksjonssuksess i reinflokken.

De første årene etter Tsjernobylulykken var det stor forskjell på innholdet av radioaktive stoffer i lav og i grønne planter. Tidligslakt var da et effektivt tiltak. De siste årene har innholdet av radiocesium i lav nærmet seg konsentrasjonen i de grønne plantene. I løpet av det kommende tiåret vil derfor tidligslakting trolig bli et mindre viktig tiltak mot radioaktiv forurensning av reinkjøtt.

I gjennomsnitt for de tre siste driftsårene har Staten utbetalt en årlig kompensasjon for tidlig slakt (før 1. oktober) av 7.900 kalver i tiltaksområdet, samt for framskyndet slakt (1. oktober - 15. november) av 3.200 kalver i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Nedfôring innebærer at reinen av seg selv skiller ut radiocesium som er avsatt i kroppen så lenge den ikke får tilført forurenset fôr. Da bruker den 21 dager på å skille ut halvparten av det radioaktive cesiumet som er lagret i kroppen. Nedfôring har vært et spesielt viktig tiltak i områder hvor radioaktivitetsnivået har vært for høgt til at tidligslakting kunne brukes. Til nedfôring benyttes hovedsakelig kraftfôr. Siden kraftfôr er dyrt er nedfôring et forholdsvis kostbart tiltak. Med økende radiocesiumkonsentrasjon i flokken må også nedfôringsperioden forlenges, og kostnadene ved tiltaket øker. For driftsåret 1998/99 er det utbetalt 650.000 kroner til nedfôring av 1.800 dyr.

Bruk av vomtabletter er et tiltak som første gang ble introdusert i 1989. Vomtablettene inneholder stoffet berlinerblått. Tabletten skyves ned til vomma på reinen gjennom en sonde som føres inn gjennom spiserøret. I vomma løses tabletten langsomt opp under frigivelse av berlinerblått. Dette stoffet binder cesiumet som finnes i fôrinntaket, og reduserer dermed opptaket av den radioaktive forbindelsen i kroppen til reinen. Utviklingen av vomtablettene og nedleggingsutstyret - sonden, er gjort ved *Norges Landbrukshøgskole*. En viktig fordel ved bruk av vomtablett er at reineierne kan opprettholde et normalt driftsmønster mens dyrene er på tiltak. Reinen får beite fritt og man unngår store utgifter til fôr og gjerdeanlegg. Fram til i dag har vomtablettene bare vært i alminnelig bruk i Vågå tamreinlag. Her ble det i driftsåret 1998/99 lagt ned vomtabletter på 300 dyr tilsvarende en kostnad av 200 000 kroner.

6.2 Finansieringsbehov

De endelige kostnadene i slaktesesongen 1997/98 ble 4 403 873 kroner. Ubrukt bevilgning for slaktesesongen 1997/98 ble således 96 127 kroner. Disposisjonsbevilgningen for slaktesesongen 1998/1999 var på 4.5 mill. kroner. I tillegg til ubrukt bevilgning fra slaktesesongen 1997/98 var den disponible bevilgning for slaktesesongen 1998/99 på 4 596 127 kroner. De endelige kostnadene for slaktesesongen 1998/99 vises i tabell 6.1.

Tabell 6.1: Kostnadene i slaktesesongen 1998/99.

Møter og informasjon	kr. 90 338
Måling av radioaktivitet	kr. 486 359
Kassasjon	kr. 66 574
Anlegg	kr. 513 145
Tidligslakt	kr. 1 327 519
Kostholdskompensasjon	kr. 789 000
Fôring	kr. 656 560
Vombulus	kr. 212 500
Tap av dyr	kr. 172 000
Diverse utgifter	kr. 217 767
Sum	kr. 4 540 812
Dette er finansiert på følgende måte:	
Rest av disposisjonsbevilgningen for slaktesesongen 1997/98	kr. 96 127
Del av disposisjonsbevilgningen for slaktesesongen 1998/99	kr. 4 444 685
Sum	kr. 4 540 812
Disponibelt for slaktesesongen 1999/2000	kr. 4 555 315

6.3 Slaktesesongen 1999/2000

Det ble forut for slaktesesongen 1999/2000 utformet en tiltakspakke mot radioaktivitet etter samme mønster som tidligere år. Tiltakene har vært basert på de samme virkemidlene som har vært brukt tidligere og som man har opparbeidet seg betydelig erfaring med. Tiltakene tar sikte på å redusere antall rein som kasseres, og utviklingen viser at dette lykkes i større grad. Det er imidlertid kostnader forbundet med å unngå kassering, så som tidlig slakting og nedforing. Det har vært lagt stor vekt på å gjøre tiltakene så kostnadseffektive som mulig.

I løpet av avtaleåret 1999/2000 er det utarbeidet en beredskapsplan som omhandler tiltak som forebygger og reduserer radioaktivitet av rein. Kostnadene ved denne utarbeidelsen blir belastet disposisjonsbevilgningen for 1999/2000. Det ble ved fjorårets reindriftsforhandlinger avsatt en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner for å finansiere iverksetting av tiltakspakken for slaktesesongen 1999/2000. I tillegg sto det igjen en rest på 55 315 kroner fra disposisjonsbevilgningen for slaktesesongen 1998/99. Det står således 4 555 315 kroner til disposisjon til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i slaktesesongen 1999/2000.

Prognosen for slaktesesongen 1999/2000 viser et behov på om lag 4 mill. kroner til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet.

6.4 Tiltak i slaktesesongen 2000/2001

I forbindelse med forhandlingene i 1992 ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på budsjettstyring og virkning av ulike virkemidler for å redusere tiltaks-kostnadene. Gruppen anbefalte at en fortsatt anvender tidligslakting som hovedvirkemiddel, men begrenser dette til slakting av kalv. Vomtabletter og fôring bør anvendes når tidligslakting ikke er tilstrekkelig for å unngå kassering av kjøttet. Konklusjonene fra denne arbeidsgruppen har vært lagt til grunn i forbindelse med tiltakspakkene for de fire siste slaktesesongene (1996/1997, 1997/1998, 1998/1999 og 1999/2000), og vil også være retnings-givende for tiltakene i kommende slaktesesong. Kostnadene den enkelte slaktesesong er vanskelig å anslå i forkant. De vil variere etter blant annet forekomsten av sopp.

Departementet vil, i tråd med tidligere praksis, foreslå at det avsettes en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner for å finansiere iverksetting av en tiltakspakke for slaktesesongen 2000/2001.

7 Endringer i statsbudsjettet for 2000

I samsvar med St.prp. nr. 1 (1999/2000) har Stortinget vedtatt bevilgninger over kap. 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen* med i alt 80,0 mill. kroner. Bevilgningene til de ulike tiltak på reindrifftsavtalen foreslås innarbeidet med halv virkning i statsbudsjettet for 2000. Endringene i avtalen innebærer et økt behov for midler på statsbudsjettet for 2000 med 4 mill. kroner, jfr. vedlegg 3. Avtalen innebærer en økning av post 51 *Tilskudd til Reindriffts Utviklingsfond*, post 72 *Tilskudd til organisasjonsarbeid* og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Det fremmes forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2000 i samsvar med dette. Videre foreslås en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner til dekning av tiltak mot radioaktivitet. I tillegg foreslås det at Landbruksdepartementets andel på 3,4 mill. kroner i forbindelse med tiltak for enkelte samiske driftsenheter i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark for å avbøte en særlig vanskelig driftssituasjon p.g.a. store og vedvarende reintap over flere år dekkes inn med en engangsbevilgning på post 51. Fordelingen av reindrifftsavtalens ramme, utenom engangsbevilgningen, på de ulike poster for 2001 vil bli innarbeidet ved den ordinære framlegging av statsbudsjettet for 2001 (St.prp. nr. 1 (2000-2001)).

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om reindrifftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 2000 under kap 1151.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer på statsbudsjettet for 2000 i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Landbruksdepartementet ligger ved.

Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2000

I

Utgifter:

Kap.	Post		Kroner
1151		Til gjennomføring av reindriftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindriftens Utviklingsfond økes med	6 300 000
		fra kr. 32 900 000 til kr. 39 200 000.	
	72	Tilskudd til organisasjonsarbeid økes med	400 000
		fra kr. 4 000 000 til kr. 4 400 000.	
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , økes med	700 000
		fra kr. 41 300 000 til kr. 42 000 000.	
	82	(Ny) Kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt bevilges med	4 500 000

II

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet kan omdisponere inntil 4,0 mill. kroner av overført beløp på kap 1151 post 75 til Reindriftens Utviklingsfond.

Vedlegg 1

Reindriftsavtale 1. juli 2000 - 30. juni 2001

I henhold til Hovedavtalen for reindriftsnæringen av 26. februar 1993, har Landbruksdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund inngått følgende reindriftsavtale for driftsåret 2000/2001, gjeldende fra 1. juli 2000 til 30. juni 2001.

7.1 Økonomisk ramme

7.1.1 Bevilgninger over Statsbudsjettet

Det foreslås at rammen for bevilgningene over Statsbudsjettet for reindriftsavtalen 2000/2001 settes til 88,0 mill. kroner. Dette er en økning på 8 mill. kroner i forhold til avtalen 1999/2000.

Den varige fordeling av rammen innarbeides i Statsbudsjettet for 2001 og 50 prosent av rammeøkningen legges inn på statsbudsjettet for 2000.

7.1.2 Priser

Partene skal innen 20.08.00 fastsette målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2000/2001.

7.2 Utviklings- og investeringstiltak

Bevilgningen til Reindriftens Utviklingsfond settes for reindriftsavtalen 2000/2001 til 38,7 mill. kroner mot 32,9 mill. kroner i avtalen for 1999/2000.

Fra Reindriftens Utviklingsfond gjøres følgende avsetninger:

- 5,0 mill. kroner til forskning og veiledning for 2000,
- 5,0 mill. kroner til ressursforvaltning (veiing, telling, årgangsmerking m.v.),
- 2,0 mill. kroner til Samisk Utviklingsfond for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår som en komponent,
- 0,5 mill. kroner til arbeidet med forberedelse av ny reinbeitekonvensjon med Sverige,
- 0,5 mill. kroner til Markeds- og kvalitetsutvalget for reinkjøtt,
- 1,5 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak,
- 1,2 mill. kroner til kompensasjon for enkelte samiske driftsenheter i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag/Hedmark med bakgrunn i store vedvarende reintap over flere år.

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- kjøp av livdyr,
- gjeterhytter og øvrige reindriftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg,
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker,
- innløsning av driftsenheter,
- utdanningsstipend,
- ekstra driftskostnader til reindriftstilbud i barnehager,
- tidligpensjon,
- markedsfremmende tiltak,

- sikring av reindriftens beiterett,
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein,
- gjennomføring av strategi for reintalltilpassning i tiltaksdistrikter,
- andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak,
- utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene.

7.3 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det avsettes 42,7 mill. kroner for avtaleåret 2000/2001 til ulike direkte og kostnadssenkende tilskudd.

7.3.1 Distriktstilskudd

Det avsettes 8 mill. kroner til ordningen med distriktstilskudd.

7.3.2 Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til driftsenheter og tamreinlag:

a) Produksjonstilskudd:

Det avsettes 21 mill. kroner til ordningen med produksjonstilskudd. Satsen for tilskuddet videreføres med 50 000 kroner per driftsenhet.

b) Kalveslaktetilskudd:

Det avsettes 5 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd. Satsen for tilskuddet økes med 25 kroner fra 200 kroner til 225 kroner per kalv.

c) Tidligslaktetilskudd i Finnmark:

Tidligslaktetilskuddet for rein i Finnmark opprettholdes med kr. 10 per kg. før 10. oktober innen sommerbeitedistrikt, men fjernes for perioden 10. oktober - 31. desember. Kalveslakte- og tidligslaktetilskuddet i Finnmark kan kombineres ved at det blir gitt tidligslaktetilskudd på kr. 10 per kg kalveslakt før 10. oktober innen sommerbeitedistrikt sammen med ordinært kalveslaktetilskudd. Maksimalsatsen på 30 000 kroner for tidligslaktetilskuddet fjernes. Det avsettes 2,0 mill. kroner til ordningen med tidligslaktetilskudd.

d) Driftstilskudd Troms- og Nordland reinbeiteområder:

Det avsettes 5,0 mill. kroner til ordningen med driftstilskudd i Troms og Nordland. Satsen videreføres med 80 000 kroner per driftsenhet.

7.3.3 Andre tilskudd

Avsetningen til frakttilskudd videreføres med 1,7 mill. kroner.

7.4 Velferdsordninger

Det avsettes 1,8 mill. kroner til velferdsordningene i reindrifften utenom tidligpensjonsordningen.

7.4.1 Tidligpensjon i reindrifften

Ordningen med tidligpensjon videreføres. Ordningen finansieres over Reindrifftens Utviklingsfond, jfr. pkt. 2 foran.

7.4.2 Medlemsavgift til Folketrygden

Reindrifftsutøverne skal betale avgift til Folketrygden etter samme sats som lønnsinntakere. Til dekning av avgift til folketrygdfondet, tilsvarende differansen til selvstendig næringsdrivende, avsettes 1,2 mill. kroner som tilsvarer avsetningen over foregående avtale.

7.4.3 Sykepengeordningen

Til gjennomføring av refusjonsordningen for tilleggspremie til Folketrygden for økning av sykepenger til 100% av pensjonsgivende inntekt fra dag 15 avsettes 0,6 mill. kroner, som tilsvarer tidligere avsetning.

7.5 Organisasjonstilskudd

Avsetningen til organisasjonstilskudd er økt med 0,8 mill. kroner fra 4 mill. kroner til 4,8 mill. kroner.

Tilskudd utbetales på kvartalsbasis på grunnlag av framlagt budsjett. Revidert regnskap skal sendes Landbruksdepartementet.

7.6 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriftnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Etter samråd med Norsk Kjøtt kan Landbruksdepartementet ved Statens Landbruksforvaltning gi tillatelse til import av reinkjøtt til redusert toll (administrative tollnedsettelse) dersom markedssituasjonen tilsier det.

Tollnedsettelse for reinkjøtt knyttes til reindrifftsavtalens prisbestemmelser, og praktiseringen skal så langt som mulig samsvare med bestemmelsene som gjelder for varer omfattet av jordbruksavtalens målprissystem.

7.7 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens Utviklingsfond og ordningene under punkt 3, fastsettes av Landbruksdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo, 7. april 2000

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsforhandlingene 2000**

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har følgende deltatt:

Forhandlingsutvalg:

Aslak J. Eira (leder)

Lars Aage Brandsfjell

Mathis N. Eira

Sakkyndige / rådgivere:

Per Mathis Oskal

Nils Henrik Sara

Samuel J. Anti

Gaute Helland (Kontaktutvalget for Tamreinlagene)

Sekretærer:

Anne Cathrine Rørholt

Per M. Sara

Fra Staten har følgende deltatt:

Forhandlingsutvalg:

Almar Sagelvmo (leder)

Dag Lenvik

Jon Aarseth Meløy

Sakkyndige / rådgivere:

Knut Hereid

Trine Bjella

Måret Guhttor (Kommunal- og regionaldep.)

Torgeir Johansen (Kommunal- og regionaldep.)

Arne G Arnesen (Justisdepartementet)

Jan Abrahamsen (Miljøverndepartementet)

Roger Pedersen (Reindrifftsforvaltningen)

Måret Sára (Reindrifftsforvaltningen)

Johan Ingvald Hætta (Reindrifftsforvaltningen Vest-Finnmark)

Helge Hansen (Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark)

Observatør:

Gro Dikkanen (Sametinget)

Sekretær:

Morten Floor

Forhandlingsutvalgene er enige om reindrifftsavtale for 2000/2001, gjeldende fra 1. juli 2000 til 30. juni 2001. Avtaletekstene er gjennomgått og undertegnet. Det er gjort følgende protokolltilførsler:

7.8 Reindrifftsforvaltningens utgifter til ressursovervåkning

Partene er enige om at utgifter til ressursovervåkning som de siste to år har vært avsatt fra Reindrifftsens Utviklingsfond skal overføres til Reindrifftsforvaltningens ordinære budsjett. Dette medfører at 5 mill. kroner til ressursovervåk-

ning overføres fra kapittel 1151 post 51 til 1147 post 01 med virkning fra 1.1. 2001.

7.9 Dekning av kostnader ved tiltak som følger av radioaktiv forurensning

- a) Partene er enige om at det avsettes en disposisjonsbevilgning på 4,5 mill. kroner til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i slaktesesongen 2000/2001. Disposisjonsbevilgningen utløses først når partene er enige om bestemmelser m.v. for tiltakene.
- b) Bestemmelser om tiltak for slaktesesongen 2000/2001 fastsettes i god tid før slaktesesongen skal planlegges og iverksettes.
- c) Konklusjonene fra arbeidsgruppen som ble nedsatt i forbindelse med reindrifftsavtalen for 1992 legges til grunn ved utformingen av bestemmelsene.
- d) Endelig sluttfinansiering av tiltakene for slaktesesongen 2000/2001 tas opp i forbindelse med forhandlingene om ny reindrifftsavtale for 2001/2002.

Oslo, 7. april 2000

Vedlegg 3**Fordeling av avtalens ramme (mill. kroner)**

Tabell 3.1: Fordeling av avtalens ramme på de ulike underposter

		Avtalen 1999/2000 ¹	Endring 1999/2000- 2000/2001	Virkning St.buds.20 00	Avtalen 2000/2001
51	Reindriftens Utviklingsfond	32,9	5,8	2,9	38,7
72	Organisasjonstilskudd	4,0	0,8	0,4	4,8
75	Direkte tilskudd	41,3	1,4	0,7	42,7
79	Velferdsordninger	1,8	0	0	1,8
SUM		80,0	8,0	4,0	88,0

¹ Etter vedtatt budsjett for 2000

Tabell 3.2: Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

	Avtalen 1999/2000	Endring 1999/2000- 2000/2001	Avtalen 2000/2001
Produksjonstilskudd	17,6	3,4	21
Kalveslaktetilskudd	3,0	2	5
Tidligslaktetilskudd	4,5	-2,5	2
Driftstilskudd ¹	5,0	0	5
Distriktstilskudd	9,5	-1,5	8
Frakttilskudd	1,7	0	1,7
SUM	41,3	1,4	42,7

¹ Ordningen med driftstilskudd gjelder for Troms og Nordland reinbeiteområde.

=====